Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг бош нашри

РЎЗНОМА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 79 (20. 946) 1991 йил 24 апрель, чоршанба • Рўзнома йилига 256 марта чиқади. • Баҳоси 8 тийин.

Ўзбекистон— Туркманистон:

ҲАМКОРЛИК ҚИРРАЛАРИ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон ССР давлат делегацияси 19—21 апрель кунлари Туркманистонда бўлди

● Бизнинг мақсадимиз битта. Шартномани тузар эканмиз, бу мақсад — жумҳуриятларимиз мустақиллигини таъминлашдан иборат эканини яна бир бор айтамиз. Мустақилликни биз жумҳурият ҳудудидаги ҳамма нарса халқларимизнинг бойлигидир, деб тушунамиз.

(И. ҚАРИМОВ).

● Биз ҳар бир жумҳурият ўз ҳудудида тўла ҳокимиятга эга бўлиши, ҳар бир халқнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва ўзини-ўзи бошқариш, ўз тараққиётининг барча масалаларини мустақил ҳал қилиш ҳуқуқи эътироф қилиниши кераклигини айтдик.

(С. НИЕЗОВ).

● Туркманистон диёридаги самимий учрашувлар.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

СЕРҚУЁШ Туркманистон диёри жўшқин Амударёдан мовий Каспийгача, Орол денгизидан Копетдоғ чўққиларигача бўлган беҳад кенгликларга жойлашган. Бу ерда қумли барҳанлар ва зумрад воҳаларини ҳам, осмонўпар тоғлар ва ҳадсиз кафтдек текисликларини ҳам, ташналикдан чатнаб кетган бепоён ерларни ва сунъий денгизлар — сув омборларини ҳам кўриш мумкин. Туркманистоннинг саксон фоиз қисмини Қорақум саҳроси қамраб олган. Минг-минг йиллар давомида гармсел ва жазирама иссиқдан қовжираган саҳро бағрида фақат Советлар давридагина туб ўзгаришлар юз берди. Инсон қўли билан бунёд этилган дарё ва сунъий денгизлар атрофида ям-яшил боғ-роғлар, яшнаган далалар, шаҳар ва овуллар пайдо бўлди. Бу ерда сув — ҳаёт манбаи. Обиҳаёт етиб келгач, саҳро қўйнидаги ҳар бир шаҳар ва овул тақдирида, республикада истиқомат қилаётган ҳар бир киши тақдирида ўзгариш бўлди. Энди Туркманистон қишлоқ хўжалиги ва саноати, айниқса газ ва нефтни қайта ишлаш саноати том маънода ривожланган республикадир. Машинасозлик заводи, шиша ва ип-газлама, шойи комбинатлари, гиламчилик фабрикалари, нефть машинасозлиги заводида ишлаб чиқарилган маҳсулотлари, воҳаларда етиштирилаётган ипак пахтаси, қоракўл терилари билан бугун у бутун дунёга машҳур.

Бундан 70 йил олдин республиканинг деярли барча аҳолиси саводсиз эди, ўқиш ва ёзишни билмасди, деган гапга ҳозир ишониш қийин. Эндиликда республика ёппасига саводхон. Собиқ бесавод элнинг фарзандлари ҳозир олий математика билан шуғулланишяпти, шаҳарларни лойиҳалаштирмоқдалар, китоблар ёзмоқдалар. Республика ишлаб чиқаришида ишлаётган ҳар минг кишидан 80 нафари олий ва ўрта махсус билимга эга. Туркманистонликлар ота-боболаридан қолган удумларга содиқ. Қизлар ҳали ҳам оламга машҳур ранго-ранг гиламлар тўқийдилар. Йигитлар эса ажойиб ахалтекин жийронларда чавандозлик қилмоқдалар. Мусиқачилар, мусаввирлар, ёзувчилар халқнинг бадиий бойликларини сақлаб қолиб, туркман маданиятини бойитиб бормоқдалар. Ҳозирги кунда опера, балет, симфония, оратория жанрлари кенг ривож топмоқда. Республикадаги ўнлаб олий ва ўрта махсус ўқув юртларида минглаб студентлар илм-фан сирларини ўрганмоқдалар. Республика эндиликда тенглар ичида тенг жумҳуриятлардан бири. Ўзбекистон Давлат делегациясининг бу ерда бўлиши ҳар бир шаҳар ва овул ҳаётида катта воқеа бўлди.

ДЕЛЕГАЦИЯ Туркманистонда уч кун бўлди. Аммо мана шу уч кун ғоят тиғиз, унинг ҳар бир соат ва минути ҳам қатъий ҳисобга олинган эди. Мезбонлар ўз меҳмонларини Туркманистон ҳаёти билан яқиндан таништиришга, уларга иложи борича кўпроқ халқ турмушига доир жиҳатларни кўрсатишга, тажриба ўрганишга ва ўргатишга ҳаракат қилдилар. Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги Давлат делегацияси биринчи куниёқ кечқурун чегара қўшинларининг Н-чи қисмида бўлиб, шу ерда ўз йигитлик бурчини адо этаётган ўзбекистонлик аскарлар ҳузурига борди. Улар билан қизғин суҳбатлашди. Йигитларнинг ўз хизмат вазифасини қандай ўтаётганликлари билан қизиқди, Ўзбекистон ҳаётидаги янгиликлар ҳақида сўзлаб берди. Уларга ҳарбий хизматни аъло ўташларида муваффақиятлар тилади.

Программада бошқа тадбирлар қаторида республика маданий ҳаётидаги салмоқли тадбирлардан бири — ҳамма севиб, ардоқлаб келаётган улуғ бахши Ораз Солир бахши таваллудининг 115 йиллиги ҳамда Туркманистонда Алишер Навоий кунларининг очилишига бағишланган маросимларда қатнашиш ҳам кўзда тутилганди.

20 апрель куни С. А. Ниёзов ва И. А. Каримов бошчилигидаги Туркманистон

(Давоми иккинчи бетда).

СИНОВЛАР ВА ОРЗУ-УМИДЛАР ДАВРИ

● Бугунги ишларимиз ва қийинчиликларимиз бизни инқилобчи, мутафаккир инсон — В. И. Ленин меросига мурожаат этишга ҳар қачонгидан ҳам кўра кўпроқ мажбур қилмоқда. Қайта қуриш коммунистларга, меҳнаткашлар оммасига ҳақиқий Ленинни — ҳар қандай шароитда ҳам асосий нарсани: халқ манфаатлари ва эҳтиёжларини кўра олиш қобилиятига эга бўлган сиёсатчини кашф этди. Совет тарихининг ҳозирги ниҳоят ўткир ва туб бурилиш босқичида биз Лениннинг жозибали сўзларига, Лениннинг оқилона маслаҳатига айниқса муҳтожмиз. Совет давлати асосчиси туғилган куннинг 121 йиллигига бағишлаб Москвада ўтказилган тантанали мажлисда ана шу фикр янгради.

22 апрель, В. И. Ленин туғилган кунда ССР Иттифоқи Катта театрида Москва ва Москва вилояти меҳнат жамоаларининг, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, халқ депутатлари, фан ва маданият арбоблари, Совет Қуролли Кучларининг жангчилари, Ленин партиясининг ветеранлари тўпландилар. Чет эл дипломатлари, хорижий меҳмонлар иштирок этишди.

Тантанали мажлисда М. С. Горбачев, Г. И. Янаев, А. И. Лукьянов, В. С. Павлов, СССР Олий Кенгаши палаталарининг Раислари, СССР Хавфсизлик Кенгашининг аъзолари қатнашдилар.

Тантанали мажлисни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи котиби Ю. А. Прокофьев очди.

СССР Давлат гимни ижро этилди.

КПСС Марказий Комитети Бош котибининг ўринбосари В. А. Ивашко ўз нутқини «Ленин ва ҳозирги замон» деб атади.

Биз давлат ҳам, партия ҳам ўз тарихидаги энг таҳликали пайтни бошдан кечираётган бир шароитда Коммунистик партия билан Совет давлатининг асосчиси В. И. Ленин туғилган куннинг бир юз йигирма бир йиллигини нишонламоқдамиз, деди у. Шу сабабли Ленин ҳақидаги фикр-мулоҳазалар — шунчаки анъанавий ҳурмат ифодаси бўлмай, балки ўтмишни ва ҳозирги кунимизни чуқур идрок этиш эҳтиёжи ҳамдир.

Лениннинг фикрлари ва ишлари биз учун ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ. Ленин ўзини Ватанимизнинг энг яхши келажаги учун чинакам тарихий курашга, Ватанимиз халқлари бахт-саодати йўлидаги ижтимоий ўзгартишларга бус-бутун бағишлаган эди. Буни миннатдорчилик билан эсласа арзийди.

Тарих билан ҳозирги замоннинг алоқаси сунъий равишда узиб қўйилаётганлиги афкор оммани ҳаяжонга солмоқда, баъзан ўткир қарама-қаршиликларни келтириб чиқармоқда, бундан нопок курашда фойдаланиб қолишга интилмоқдалар, бу курашнинг мақсади бесарамжон бўлиб турган жамиятга, унинг маданиятига, унинг қадр-қимматига имкони борича қаттиқроқ зарба уришдан иборат. Очиғини айтганда, бундай кимсалар қандай қилиб бўлмасин ном чиқариш мақсадини кўзламоқдалар. Ленинни, ўз халқининг тарихини суд қилиш ишқибозлари кўпайиб қолди, улар мамлакатнинг тақдири ўтмишга эмас, балки асосан соғлом ақл-идрокка, яшаш ва ишлашга тайёрлик ва моҳирликка боғлиқ бўлиб турган бир пайтда рўй бераётган воқеалар учун ҳар қандай масъулиятни зиммаларидан соқит қилишга уринмоқдалар.

(Давоми иккинчи бетда).

КУЧ-ҒАЙРАТЛАРНИ БИРЛАШТИРИБ

21 апрель куни С. А. Ниёзов билан И. А. Каримов эрта тонгда Ашхобод районидаги «Социализм» колхозига йўл олдилар. Ҳозир бу ерда кўкламги дала ишлари авжи қизиган пайт.

Сўнгра Туркманистон ССР Президентининг қароргоҳида Туркманистон ва Ўзбекистон давлат делегациялари ўртасида расмий музокаралар бўлиб ўтди.

Шундан кейин Туркманистон ССР билан Ўзбекистон ССР ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартномани, шунингдек иккала жумҳурият ҳукуматлари ўртасида 1992-1995 йиллардаги иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ҳақидаги битимни имзолаш маросими бўлди. Ҳужжатларни Туркманистон ССР Президенти С. А. Ниёзов билан Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов имзоладилар.

И. А. Каримовга сўз берилди.

И. А. КАРИМОВ нутқи

АГАР бугунги воқеага сиёсий жиҳатдан баҳо берадиган бўлсак мамлакатимизда рўй бераётган вайронагарчилик жараёнлари асносида, марказ билан иттифоқдош жумҳуриятлар ўртасидаги ўзаро муносабатлар кескинлашган бир вақтда, бутун совет халқини ташвишга солаётган миллатлараро катта зиддиятларни ҳисобга оладиган бўлсак, бизнинг шартномамиз жуда муҳим аҳамиятга эга. Чунки биз, аввало мамлакатимиз миллатлари ва халқлари ўртасидаги ўзаро муносабатларни чуқурлаштириш ва яхшилаш зарурлигини ҳозирча тушунмаётган ва унга етарли баҳо бермаётган кишиларнинг ҳаммасини, барча жумҳуриятларни бизга эргашишга таклиф қиламиз. Бу жуда чуқур маънавий аҳамиятга эга. Шундай йўл билангина мамлакатимизда миллий тотувликни таъминлашимиз, жумҳуриятлар ўртасида ҳамжиҳатликка эришишимиз ва энг асосийси хонадонимизда тинчлик ва осойишталикни таъминлашимиз мумкин. Бусиз менимча бутун Совет Иттифоқини ривожлантириб бўлмайди, деб таъкидлади Президент.

Агар иқтисодий нуқтаи назардан гапирадиган бўлсак, жумҳуриятларимиз халқ хўжалигининг умумий ривожланишига кўра ҳам бир-бирига ўхшаш. Афсуски, бугунги кунда биз бесўнақай иқтисодиётга асосланган қолоқ халқ хўжалигига эгамиз, у ўзбек ва туркман халқларининг ҳам, жумҳуриятларимизда яшаётган бошқа халқлар вакилларининг ҳам манфаатларини бирдек камситади. Энди бундай аҳволга тоқат қилиб бўлмайди. Жумҳуриятларимиз жуда катта маъдан-хом ашё ҳамда қишлоқ хўжалик захираларига, инсоний зарур имкониятларга, меҳнаткаш, қандай ишлашни биладиган халққа эга. Биз, раҳбарлар, иқтисодиётимиз аввалгидек қолоқ бўлиб қолишига йўл қўя олмаймиз, бунинг натижасида халқларимизнинг турмуш даражаси кўп кўрсаткичлар бўйича Умумиттифоқ даражасидан икки-уч баравар паст бўлиб қолган эди.

Шартномадан кўзда тутилган бошқа мақсад — халқларимизга муносиб турмуш бахшида этиш йўлида куч-ғайратларни бирлаштиришдир.

Афсуски, бундай аҳвол кўп йиллар мобайнида вужудга келди. Ўзбекистон билан Туркманистон хом ашё етказиб берар, ундан ривожланган жумҳуриятлар даромад қилишарди. Ана шу нарса уларга бозор муносабатларига ўтиш шароитида янада юксакроқ даражада ривожланишга имкон яратмоқда.

Биз шу муносабат билан ўз хом ашёмиз — ўз бойлигимиз қўлимизда бўлиши учун ҳаракат қиляпмиз ва ўз олдимизга шу вазифани қўйганмиз. Биз хом ашёдан тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришимиз ва жумҳуриятларимиз эҳтиёжини қондиришимиз керак. Бу эса барча кўрсаткичлар бўйича Умумиттифоқ даражасига етиб олиш, Ўзбекистон ва Туркманистонда яшаётган кишиларнинг турмуш шароитини яхшилаш имконини беради.

Бизнинг мақсадимиз битта. Шартномани тузар эканмиз, бу мақсад — жумҳуриятларимиз мустақиллигини таъминлашдан иборат эканини яна бир бор айтамиз. Мустақилликни биз жумҳурият ҳудудидаги ҳамма нарса халқларимизнинг бойлигидир, деб тушунамиз. Ва бу бойликдан энг аввало уларнинг манфаатлари йўлида фойдаланилиши керак. Барча қарорларни халқларимиз, қонун чиқарувчи ва ижроия олий идораларимиз қабул қилиши учун зарур ҳуқуқ ва шарт-шароитга эга бўлишимиз лозим. Марказга қандай ваколатлар берилиши мумкинлигини ўзимиз ҳал қилишимиз даркор. Иттифоқ идораларини ҳам жумҳуриятлар тузиши керак.

Халқаро, давлатлараро, миллатлараро муносабатлар ҳам худди шундай асосда қурилмоғи лозим. Бизнинг ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий, ҳам халқаро ҳуқуқларимизга кафолат берилиши керак.

Ўзбекистон ва Туркманистонда яшаётган халқларнинг келажак авлоди, ўзбеклар ва туркманларнинг келажак авлоди ҳақида алоҳида гапириш керак. Ҳаддан ташқари кўп вақт бой берилди. Бинобарин, биз келажак авлод ҳозирги авлод сингари яшашига йўл қўйиш учун сиёсий ҳуқуққа ҳам, маънавий ҳуқуққа ҳам эга эмасмиз.

Бугун шартномани имзолар эканмиз, жумҳуриятларимизнинг иқтисодий, сиёсий жиҳатдан ривожланишига хизмат қиладиган ва шу тариқа келажак авлод муносиб яшаши учун барча шарт-шароитни яратадиган асосни белгилаб оляпмиз. Биз болаларимиз ва набираларимиз ҳозирги замоннинг барча қадриятларидан баҳраманд бўлишларини, мамлакатимиздаги ва хориждаги энг яхши олий ўқув юртларида билим олиш имкониятига эга бўлишларини таъминлашимиз лозим. Биз Ўзбекистонда худди шундай сиёсат юргизяпмиз ва бунинг учун маблағларни аямаяпмиз. Ўйлаймизки, бу сиёсат ўзини тўла оқлайди.

* * *

С. А. Ниёзовга сўз берилди.

С. А. НИЁЗОВ нутқи

ЎЗБЕКИСТОН ва Туркманистон делегацияларининг бу галги учрашуви, Ўзбекистон ССР билан Туркманистон ССР ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартноманинг, шунингдек ҳукуматлараро битимнинг имзоланиши бир қанча муҳим хусусиятларга эга.

Масалан, улар сиёсий, маънавий-мафкуравий соҳаларда нималардан иборат?

Жумҳуриятларимизнинг ҳар бири ССР Иттифоқининг янгиланган таркибида мустақил давлат эканини эътироф қилади ва у ёки бу мамлакатнинг давлат мустақиллигига зарар етказиши мумкин бўлган хатти-ҳаракатлардан тийилиб туриш мажбуриятини олади.

Биз ҳар бир жумҳурият ўз ҳудудида тўла ҳокимиятга эга бўлиши, ҳар бир халқнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва ўзини ўзи бошқариш, ўз тараққиётининг барча масалаларини мустақил ҳал қилиш ҳуқуқи эътироф қилиниши кераклигини айтдик. Биз жумҳуриятларимизнинг ҳудудий яхлитлигини тан оламиз ва ҳурмат қиламиз, СССР доирасида ўртамизда вужудга келган давлат чегаралари даҳлсиз деб ҳисоблаймиз.

Биз миллий худбинлик ва миллий тоқатсизликнинг ҳар қандай кўринишларини қаттиқ қоралаймиз, миллатлараро муносабатлардаги барча нохуш ҳолатларнинг олдини олиш ва тугатиш юзасидан ғоят таъсирчан чора-тадбирлар кўриш мажбуриятини зиммамизга оламиз. Биз иқтисодий, ижтимоий, маданий муаммоларни ва миллатлараро муносабатларда вужудга келадиган бошқа муаммоларни фақат сиёсий воситалар билан ҳал қилишга ҳаракат қилишимиз хусусида келишиб олдик.

Биз давлат ва жамоат идоралари, ижодий уюшмалар, оммавий ахборот воситалари йўли билан турли усуллардан фойдаланиб, маънавий маданий ривожланиш соҳасидаги алоқаларни бундан кейин ҳам ривожлантириш зарурлиги хусусида ўз фикрларимизни очиқ айтдик. Биз она тилларни, миллий маданиятларни сақлаш ва ривожлантириш, тарихий қадриятларни ва халқларимизнинг маданият ёдгорликларини сақлаш зарурлиги тўғрисида бир фикрга келдик. Биз икки жумҳурият ҳудудида истиқомат қилаётган миллий гуруҳларнинг этник ва диний ўзига хослигини ҳар томонлама сақлаймиз, минтақанинг миллий таркибини ҳисобга олиб, давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларида уларнинг барча даражалардаги вакиллари бўлишини таъминлаймиз.

Биз учун **иқтисодий соҳада** қуйидаги жиҳатлар жуда муҳим ҳисобланади:

Биринчидан: биз иқтисодий интеграциянинг умумий стратегияси асосида бошқариладиган бозор иқтисодиётининг тузилмалари ва омилларини шакллантириш учун иқтисодий мустақиллик негизида ва куч-ғайратларимизни бирлаштириш зарурлигини ҳисобга олиб, яқин йилларга мўлжалланган ҳукуматлараро битим туздик.

Иккинчидан: биз бозор муносабатларига ўтишни ҳисобга олиб, корхоналар, ташкилотлар ва бошқа хўжалик субъектлари ўртасида бевосита хўжалик алоқаларини сақлаш, ўрнатиш ва кенгайтиришга олиб борадиган ҳамма нарсаларга катта имконият яратдик.

Учинчидан: Биз Оролбўйи атрофидаги экология вазиятини нормаллаштириш учун куч-ғайратни бирлаштиришга ҳамда Орол денгизини сақлаб қолиш ва тиклашга доир узоқ муддатга мўлжалланган Иттифоқ-жумҳурият дастурини рўёбга чиқаришда фаол қатнашишга келишиб олдик.

Икки жумҳурият халқ хўжалиги мажмуини ривожлантиришнинг, масалан, Амударё сувларидан оқилона фойдаланиш, тегишли мутахассислар тайёрлаш, Каспий денгизи соҳилида маданий-соғломлаштириш оромгоҳларини ривожлантиришнинг бошқа йирик минтақа муаммоларини ҳал этиш борасида ҳам олдимизда катта вазифалар турибди.

Ҳаммамиз жуда тез сиёсий жараёнларни, қадриятларни қайта баҳолаш, иқтисодиётдаги жиддий таназзулни бартараф этиш, бозорга ўтиш жараёнларини бошимиздан кечираяпмиз. Ана шу мураккаб ўтиш даврида биргаликдаги фаолиятнинг асосий йўналишларида биз учун ҳаракатлар бирлиги ва куч-ғайратларни мувофиқлаштириш айниқса зарур бўлиб қолди. Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР делегацияларининг бугунги учрашуви худди ана шу вазифаларга хизмат қилади. Ҳозиргина имзоланган ҳужжатлар ҳам худди шуни акс эттиради, — деди Президент.

ТАНГЛИККА ҚАРШИ ДАСТУР ТАҚДИМ ЭТИЛДИ

ТАССнинг ПАРЛАМЕНТДАГИ МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

Олий Кенгаш бешинчи сессиясининг навбатдаги иш куни, 22 апрелда палаталарнинг ялпи мажлиси бўлди. Мажлисда СССР Вазирлар Маҳкамаси мамлакатни танглиқдан чиқаришга оид ўз дастурининг узил-кесил нусхасини тақдим этди. Мажлисда СССР Президенти М. С. Горбачев қатнашди.

Вазирлар Маҳкамасининг бошлиғи В. С. Павлов дастурнинг стратегиясини таърифлаб, у ишлаб чиқариш жараёнларини зудлик билан нормаллаштириш, молиявий аҳволни ва пул муомаласини соғломлаштириш, аҳолининг турмушини таъминлаш манфаатларини кўзлаб, ижтимоий кафолатларнинг аниқ ишлайдиган тизимини вужудга келтириш зарурлигига асосланади, деб таъкидлади. Дастурнинг асосий қоидалари ўтган ҳафтада бир неча бор муҳокама қилинди. Муҳокама қатнашчилари унинг иқтисодий ислоҳот аввалги лойиҳаларига нисбатан амалий тусда эканини таъкидладилар. Дарҳақиқат, Вазирлар Маҳкамаси бошлиғининг айтишича, ишбилармонликни жадал ривожлантириш, иқтисодиётни давлат тасарруфидан чиқариш ва монополияни тугатиш йўлида биринчи бор салмоқли қадам қўйилмоқда. Мана шу чора-тадбирларнинг ҳаммаси бозор муносабатлари сари жадал силжиш учун зарур шарт деб таърифланди.

Танглиқнинг бузувчилик таъсирини бошқариладиган миқдорларгача камайтириш — мана шу фавқулодда ҳужжатнинг асосий маъносидир. Бош вазирнинг ибораси билан айтганда саноат ишлаб чиқариши ҳажмлари, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни барқарорлаштириш, сўмнинг харид қуввати каби соҳаларда пастга сурилиб боришни тўхтатиш керак. Сўмнинг харид қувватига келганда, шуни айтиш керакки, бу соҳа бамисоли оёқ остидаги қаттиқ замин каби айниқса муҳимдир. Ҳозир пул ва молия тизимларини ислоҳ қилишда ўта қаттиқ йўл ҳам, ўта кўнгилчан йўл ҳам бизга тўғри келмайди, деб таъкидлади В. С. Павлов. Унинг фикрича, баъзан у ва бу йўлларнинг бир-бирига зид бўлса ҳам турли афзалликларидан фойдаланиш, яъни «икки ўпирилиш орасида»ги йўлни танлаб олиш керак бўлади. Сўмни соғломлаштириш йўлидаги шу ҳаракат қулай шароитда кечган тақдирда 1992 йилдаёқ сотувдан олинадиган солиқдан воз кечиш мумкин бўлади, ҳозир эса бир қанча муҳим ижтимоий дастурлар шу солиқ асосига қурилмоқда.

Ўтган ҳафта давомида ҳукуматнинг дастурини синчиклаб ўрганиб чиққан парламент комитетлари ва комиссиялари номидан СССР Олий Кенгаши Иқтисодий ислоҳот комитетининг раиси В. М. Вологжин шу ҳужжат ҳақидаги фикрларини баён этди. У айтган энг муҳим таклифлардан бири қуйидагича: товар ишлаб чиқарувчининг ва бозорга кўмаклашувчи соҳаларнинг фаолиятини, уларнинг ўзаро алоқасини таъминлайдиган бозор қонунлари ва қонун ҳужжатлари макетини шошилинч равишда тузиш зарур.

Шундан кейин танглиқдан қутилиш юзасидан таклиф этилган дастур хусусида мунозара бошланди.

СИНОВЛАР ВА ОРЗУ-УМИДЛАР ДАВРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ленин ҳеч қачон тарих олдидаги масъулиятдан бўйин товлаган эмас. Бу эса унинг ўз иши ҳақлилигига ишончи комил бўлган забардаст инсон эканини кўрсатиши шубҳасиз. Ленин ўз халқига беғараз ва фидокорона хизмат қилишдек юксак, олижаноб мақсадни кўзлар эди. У ўзининг бутун ҳаётини шу мақсадга бўйсундирди. XX асрнинг бошларида, Лениннинг фикрича, социалистик инқилоб йўли билангина Россияда бунга эришиш мумкин эди.

Халқ олдида масъул бўлиш — Ленин учун ҳатто муюлиш ортида сени катта нохушлик, эҳтимолки мағлубият кутиб турган бўлса ҳам, шу муюлишга етмай тарих локомотивининг остонасидан сакраб тушиб қолишни истамаслик, балки турмуш ўртага қўйган вазифаларни ҳал қилишга киришишни билдирар эди. Ленин ҳеч қачон оғир, тақдирланмайдиган ишдан ҳазар қилмаган, бу ишнинг оғирлигини бошқалар зиммасига юклашга уринмаган.

Октябрь инқилоби Лениннинг ҳаётий тақдиридаги энг муҳим воқеа бўлди, албатта. 1917 йил Россия тарихининг энг таҳликали даврларидан бири эди. Бепоён мамлакатнинг келажаги ҳал қилинар эди. Монархия ағдариб ташланган. Бироқ, жуда нимжон бўлган янги либерал ҳокимият энг муҳим муаммоларни: урушдан чиқиш, деҳқонларга ер бериш, жамиятда фуқаролар тотувлигини ўрнатиш ва шу тариқа миллат фалокатининг олдини олиш муаммоларини ҳал қилишга қодир эмас эди. Турли сиёсий кучлар, уларнинг раҳнамолари Ватанни қутқариб қолиш йўлларини турлича фараз қилдилар ва тушундилар. Бироқ уларнинг аксарияти мушкул аҳволдан чиқиш учун ўз дастурини таклиф қилишга ҳам, айниқса амалга оширишга ҳам тайёр эмас эди. Сабр косаси тўлган халқ ғазабидан чўчиш, табақачилик хурофотлари, сиёсий шуҳратпарастлик — мана шуларнинг ҳаммаси уларни [illegible] катта мамлакатни [illegible] қодир қилмади.

Айни Ленин ва Большевиклар партияси бутун масъулиятни ўз зиммасига олиб, мамлакатни кулфатдан қутқариб қолган куч бўлиб чиқдилар. Оғир йўлга онгли равишда ўтиш учун жуда юксак даражадаги чинакам фидокор бўлиш керак эди.

Мураккаб тугунларни таваккал қилиб ечишга жазм қилган Лениннинг бу азму қарори унинг, ҳозир айрим кимсалар бизни ишонтирмоқчи бўлаётганидек, ахлоқий мулоҳазасизлиги далили эмас, балки шу иш зарурлигига асосли равишда ишонишнинг комиллигининг ифодаси эди.

Назаримда, В. И. Ленинни бадном қилмоқчи бўлган ҳозирги зотларга Ильичга хос бўлган хислатлари: қийинчиликларга бўш келмаслик, балки ҳар қандай қийинчиликларни бартараф этиш оғирлигини ўз зиммасига олиш хусусиятлари етишмаяпти. Шу сабабли В. И. Ленинни айблаш йўлидаги уринишлар ортида «танқидчилар»нинг ўз мамлакатида ҳеч нарсага жавоб бермай, бир чеккада туриш муддаоси яққол кўриниб турибди.

Ленин атоқли сиёсатчи ва ижтимоий ислоҳотчи эди. У тузган оммавий сиёсий партия шиддатли синфий курашлар шароитида ҳокимиятни қўлга ола билди. Янги инқилобий ҳокимият фуқаролар урушида ғалаба қозонди, тарихда мислсиз хорижий босқинчилик зарбаларига дош берди. Янги иқтисодий сиёсат туфайли Ленин мамлакатни тинч қурилиш изига солиб юборишга муваффақ бўлди. Биринчи Совет ҳукуматининг бошлиғи кўп миллатли давлатчиликнинг ўз замонаси учун самарали нусхасини таклиф этди ва қаттиқ туриб ҳимоя қилди. Турли ижтимоий-сиёсий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши ташаббуси, халқларнинг ҳамкорлигини мустаҳкамлаш йўлидаги дадил қадамлар Лениннинг иши эди. Лениннинг фаолияти кўп қирралидир. XX аср сиёсатчилари орасида унинг тинч-тинчимас қиёфаси ҳамон фикрнинг теранлиги ва собитқадамлиги билан кишини ҳайратга солади.

Ленин ҳам олим, ҳам инқилобчи, шунингдек жуда мураккаб вазиятларда мақсадга эришишнинг тўғри йўлларини топа билган нозик сиёсатчи бўлганини тушуниб олиш учун фуқаролар уруши тугаш арафасида кескин ўзгартириш зарурлигига ўз сафдошларини ишонтириш учун қанчадан-қанча куч-ғайрат сарфлаганини эслаш кифоя.

Давлат жиловини қўлга олгач, Ленин ўзининг зўр ташкилотчи ва ислоҳотчи эканини намоён этди, жуда мураккаб вазифаларни [illegible] ҳал этди. [illegible]

Ўзининг иқтисодий сиёсатида Ленин «эски» китобчаларга [illegible] ленинизм билан мослаштирмаган ҳам йўқ. Аксинча, у воқеликни бирон-бир доктринага [illegible] амалий қарорларга келиш, ҳар қандай мўътабар зотларга кўр-кўрона таъзим қилиш йўлидаги ҳар қандай уринишлар устидан мазах қилиб кулди. «Ҳарбий коммунизм» даврида мулкни бутунлай давлат ихтиёрига олиш ўринли бўлган эди, бироқ фуқаролар уруши тугагач, иқтисодиётни ташкил этишнинг ноиложликдан фойдаланилган шу воситаси ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришга тўсқинлик қила бошлаган, пролетар давлатининг ҳақиқий ижтимоий-иқтисодий негизини аслида инкор этиб, бу давлатнинг ўзини хавф остида қолдирган эди.

Бошқарувнинг эски усуллари, тақсимотдаги текисчилик, меҳнатга қизиқтирадиган ва унинг натижаларидан шахсий манфаатдорликни оширадиган омилларнинг йўқлиги, замонавий ишлаб чиқаришни ташкил этишга ўқувсизлик шароитида зарур меҳнат унумдорлигига эришиб бўлмаслиги тўла-тўкис намоён бўлди. Иқтисодий сиёсатдаги бурилишни партиядаги фикр ва кайфиятларни, ишчилар билан энг камбағал деҳқонларнинг оммавий руҳиятини қовуштириш учун жуда кўп ва зўр куч-ғайрат керак бўлди.

Партиянинг XI съездида Ленин сиёсатнинг туб масалалари хусусидаги ўз нуқтаи назарини тушунтириб, шундай деб таъкидлаган эди: «Ўқиб ўрганиш керак, пролетар давлатидаги давлат капитализми пролетариат томонидан белгилаб қўйилган доиралар ва шароитда, пролетариатга манфаатли бўлган шароитдан чиқа олмаслигига ва чиқишга журъат қилмаслигига интилмоқ керак».

Аслида гап аралаш иқтисодиёт ҳақида, икки иқтисодий тарзнинг бирга яшаши, иқтисодиётдаги давлат ва хусусий секторларнинг мусобақалашуви ҳақида борар эди. Капиталистик корхоналарга, концессияларга, ижарага, ажнабий капитални жалб этувчи компанияларга йўл қўйишнинг моҳияти мамлакатдаги иқтисодий турмушни соғломлаштиришдан, бошқарув усулларини ўрганиб олишдан, меҳнаткашларнинг эҳтиёжларини қондиришдан иборат эди.

Замонага асло мослаштирмай айтиш мумкинки, Ленин ҳар қандай назарий ақидаларни бир четга йиғиштириб қўйиб, тангликдан қутулиш дастурини партияга таклиф қилган эди. Ҳаёт шуни талаб қилган эди. Молиявий тангликнинг олдини олиш, ички ва ташқи бозор «имтиҳони»дан ўтиш, нормал иқтисодий алоқаларни тиклаш лозим эди. Бу вазифалар шак-шубҳасиз устивор эди. Пролетар давлатининг омон қолиши, мамлакатнинг яхлитлигини сақлаш, халқнинг эҳтиёжларини, унинг келажагини қондириш айни шу вазифаларни ҳал қилишга боғлиқ эди.

Мамлакатимиз турмушида жуда катта ўзгаришлар содир бўлди. Лениннинг тажрибасини юзаки тарзда қабул қилиб бўлмайди. Орадан етмиш йил ўтгач, бу тажрибанинг ўзига соддадиллик билан ҳамду сано ўқишнинг ўзи ҳам ярамайди. Биз бу тажрибанинг кенг кўламли ва диалектик зиддиятли эканини кўриб турибмиз.

Чунончи, Ленин аниқ воқеликни нақадар назарда тутиб иш кўришига қарамай, хом хаёллардан бутунлай қутила олмади. Бир мунча вақт у «жаҳон инқилоби» муқаррарлигига ишонди, жамиятни ғайрат-шижоат асосида жадал коммунистик қайта қуриш ғоясига берилиб кетди.

Назариётчи сифатида Ленин «танқидий фикрловчи шахслар»нинг ҳар нарсага қодирлиги ғоясига ашаддий қарши эди. Бироқ у ўзининг бутун ҳаёти билан шахснинг зўр тарихий роли борлигини кўрсатувчи намуна бўлди.

Ленин меҳнаткашларни озод қилиш ишига астойдил хизмат қилди, бироқ, шу билан бирга буюк мақсад кўпгина шафқатсиз воситаларни оқлаб юборади, деб ҳисоблади.

У мустабид ҳокимият диктатураси системасига пролетариатнинг қаттиққўл диктатурасини қарама-қарши қўйиш зарурлигини реалистик тарзда баҳолади. Аммо айни вақтда у мустабид ҳокимият системасига қарши курашдаги муқобил жавоблар мантиқи ўз-ўзидан, гарчи буржуазияга қарши бўлса ҳам, янги зўравонликка олиб боришини олдиндан кўра билмади.

У давлатнинг барҳам топишига ишонди ва айни вақтда янги давлатчиликни барпо этди.

Ленин миллий хусусиятларни бўрттириб кўрсатишга мутлақо қарши бўлди, бироқ, айни вақтда у кўп миллатли мамлакатимиз барча халқларининг ўзига хослигини ва мустақиллигини онгли равишда ҳимоя қилди.

Инқилобдан аввал Ленин ислоҳотчиликни меҳнаткашларни алдаш ва золимлар билан келишувчилик деб рад қилди. Аммо инқилобдан кейин айни ислоҳотлар унинг турмушидаги асосий иш бўлиб қолди.

Лениннинг тарихий роли ҳозирги замон юксаклигидан қандай баҳоланмасин, унинг чинакам халқ раҳнамоси бўлганига шубҳа қилиб бўлмайди. Дарҳақиқат, Ленин меҳнаткаш халқ манфаатларини кўзлаб иш қилди ва халқ ҳам унга ишонди. Унинг сиёсий арбоб сифатидаги асосий куч-қувват манбаи ҳам айни мана шундадир. Унинг ҳокимияти кучнинг обрўйига эмас, балки обрўнинг кучига асосланар эди.

Ҳам инқилобчи, ҳам давлат арбоби сифатида Ленин индустриализм даврида халқ оммасининг янги ролини чуқур англаб олди. Ўша даврда оммавий жамоат ҳаракатлари ижтимоий турмушни белгиловчи омиллардан бири бўлиб қолган эди. Ижтимоий-сиёсий воқеликнинг мана шу янги сифатини сиёсатчилар орасида жуда оз кишиларгина тўла-тўкис идрок этишди. Бу мисол Ленин учун мавҳум назариябозлик йўлидаги баҳона эмас, балки амалий фаолиятнинг энг муҳим жиҳати бўлди. Ленин сиёсатининг кишини қойил қолдирувчи самарадорлиги сири ҳам мана шундан иборат.

Ленин омманинг стихиялилиги олдида таъзим қилмади. Аксинча, у уюшқоқлик ва онглиликнинг жонкуяр тарафдори эди. Бироқ, Ленин омманинг кайфиятига қулоқ солишни, партия сиёсатини шунга мувофиқлаштиришни партия фаолиятининг зарур шарти, деб ҳисоблади. XX аср охирларида кўп нарса бошқача кўринади, албатта. Омма ҳам, сиёсат ҳам ўзгарди. Уларнинг феъл-атвори ва ўзаро алоқа маданияти бошқача бўлиб қолди. Бироқ Лениннинг омма ҳаракатларига асосланиб амалий сиёсат юритишдек ажойиб қобилияти ҳамон тақлид қилса арзийдиган намуна бўлиб турибди. Шу билан бирга меъёрни нозик ҳис этиш туйғуси туфайли Ленин сиёсатда арзон обрў орттириш ва корчалонлик каби ҳаддан ошишларга йўл қўймади.

Ленин меросининг тақдири умуман ҳайратланарлидир. Демократиянинг янги пайдо бўлган «ҳимоячилари» бу меросни рад этмоқдалар, қораламоқдалар, намойишкорона ёмонлашмоқдалар, аммо унинг бойлиги ва кучи нимада эканлигини пайқаб яширинча ўғирламоқдалар. Лениннинг коммунистик идеалларини улар сира кечира олмаяптилар ва шу заҳоти ундан большевикча усулларни ўғирлаб, энг муҳимини — ўз халқига чексиз садоқатни тўла-тўкис рад этмоқдалар. Ижтимоий ҳаётдаги кўп нарсалар — ўткинчи ва шартлидир, лекин ватанпарварлик, халққа садоқат абадий қадриятлар бўлиб қолаверади.

Ленин мероси каби улкан маданий воқеликка баҳо беришда қироатхонлик ва ишончсизлик яхши маслаҳатчи эмас. Ленин айрим демократларнинг ҳозир ҳам ғашига тегмоқда. Улар Ленин хотирасини таҳқирламоқдалар, лекин шу билан бир вақтда унинг ўтган тарихий даврдаги усулларидан ўйламай-нетмай нусха олмоқдалар. Ленинни хом хаёлга берилишда айблаб, ўзлари жамиятга амалга ошириб бўлмайдиган лойиҳаларни тиқиштирмоқдалар. «Ленинча тоталитаризм»дан ижирғаниб ўзларини четга олмоқдалар, ҳақиқатда эса янги диктатура программаси жойлаштириб қўйган роботлар каби фикр юритмоқдалар ва ҳаракат қилмоқдалар.

Ленинни асосан одамларнинг икки тоифаси рад этмоқда. Улардан бири Ленин асарларини сира ўқиган эмас, эшитган гапларига қараб мулоҳаза юритадилар — улардан кўп нарсани талаб қилиб бўлмайди. Бошқалари эса, аксинча, ленинизм «қояларини кемириб юборишган»: ҳаётларининг ярми Ленин дунёқарашларини ақидага айлантириш билан ўтган. Ҳаётларининг қолган ярмини эса уни рад этишга бағишлашга аҳд қилишган. Бунда уларнинг текинхўрлик моҳияти ўзгарган эмас, овқатланиш усулигина ўзгарган холос.

Ҳозирги вақтда энг муҳими, ўз таржимаи ҳолимиздан, биз биргаликда яшашимиз лозим бўлган жамият тарихидан ўч олишда эмас. Агар тарихий тажриба нималаргадир ўргатиши лозим бўлса, у ҳолда аввало сиёсатда одамларни бир йўла тинчлик ва фаровонлик билан таъминлай оладиган восита йўқлигига ўргатади. Сиёсат — эҳтимоллик санъатидир. Бинобарин, ҳар бир янги авлод ўз сиёсий йўлини мустақил танлаб олади.

Буни тушуниш ва англаш учун даҳо бўлиш шарт эмас. Мамлакат, Ватан тақдири бир дақиқалик эҳтирослардан ва ҳадсиз нафсониятдан устун деб ҳисобловчи ҳар бир киши бу ҳақиқатни англаб етади. Тангликдан чиқиш воситаларини ва аҳволимизни яхшилаш йўлларини биргалашиб излаш керак, бунда шуни назарда тутиш кераки, агар бир-бирини айблаш ўрнига жамиятимиз ва ҳар бир инсон учун муносиб ҳаётий шароитни барпо этишда амалий мусобақалашишга ўтилмаса, аҳвол ҳеч қачон ўзгармайди.

Фақат ишончсизликкагина эмас, Лениндан ақидапарастлик билан кўр-кўрона нусха кўчиришга уринишлар ҳам ақлга сиғмайди. Уларнинг ўринсизлиги яна шунинг учун ҳам равшанки, биз бошқа даврда яшаяпмиз. Ҳозирги жамиятнинг рамзи омоч ва шамчироқ эмас. Индустрия дунёси ахборот асрига қараб бормоқда. Ҳаётнинг асослари ҳам сифат жиҳатидан ўзгача бўлиб қолди. Ҳақиқатан ҳам ақидапарастликка киноя билан қарамаслик мумкин эмас. Лениннинг мероси ишончсизлик ва ақидапарастликдан кўра жиддийроқ муносабатга арзийди.

В. И. Ленин ажойиб диалектик эди. Ленин шахсининг ана шу фазилатини эслатиш ҳозир айниқса муҳим. Мамлакатимизда воқеалар шу қадар жадал ривожланмоқдаки, ўз вақтида йўналишини аниқлаб олишга, тўғри қарор қабул қилишга, у ёки бу сиёсий тадбирларни тўғри баҳолашга ҳамма ҳам ва ҳамиша ҳам улгура олмаяпти. Бу умуман ижтимоий тараққиётнинг бурилиш босқичларига хосдир.

В. И. Ленин ҳақиқатни сезишда, юз берган вазиятни тезда баҳолаб, вужудга келган муаммоларни шунга мувофиқ равишда ҳал этиш йўлларини топишда унинг диалектик — сиёсатчи сифатидаги мислсиз кучи намоён бўлди. Қуруқ ақидалар эмас, балки бутун мураккаблиги ва зиддиятлари билан бирга ҳаётнинг ўзи унинг сиёсий ҳаракатларини белгилаб берди.

Назарий жиҳатдан ҳисоблаб чиқилган идеал нарсаларни инқилоб тажрибасида ҳақиқатан юз бериши мумкин бўлган нарсаларга нисбатини мунтазам қиёслаш учун В. И. Ленин қанча ақл-идрок ишлатиб, асабларини сарфлаганлигини биз фақат тахмин қила оламиз. Лекин биз тўла ишонч билан айтишимиз мумкинки, айни шу иш туфайли 1917 йилнинг октябрида ҳокимиятни қўлга олиш учун энг қулай пайт бой берилмади, 1917 йил октябри эса рақибларимиз бу хусусда қанчалик нафратланиб гапирмасинлар, ўз навбатида бизнинг тарихимизда ва бутун инсоният тарихида янги саҳифани очди. Айни шу иш туфайли 1918 йил март ойида фақат Совет ҳокимиятигина эмас, балки миллий давлат қутқариб қолинди, ўшанда талончиликдан иборат Брест сулҳи буюк давлатни сақлаб қолиш йўлида ҳудудимизнинг бир қисмини қурбон қилишга бизни мажбур этган эди. Айни шу иш туфайли 1921 йил баҳорида партия ва Совет давлати сиёсатида кескин бурилиш бўлди, янги иқтисодий сиёсат қабул қилинди, бу сиёсат социалистик тартибларни жорий этиш учун шарт-шароит унча етилмаган деҳқонлар мамлакатида социалистик йўлдан аста-секин, лекин ишонч билан ҳаракат қилиш учун имконият яратди.

Ленин кўпинча вазиятни англаб етишда партиядаги сафдошларидан ўзиб кетар ва ёлғиз қолар эди. Унинг тақдири фожиаси мана шунда эди, унинг шахси буюклиги ҳам мана шунда эди.

Жамиятимизда иқтисодиётда, давлат ва унинг фуқароларининг мулкчиликка муносабатида, мафкурада чуқур туб ўзгаришлар бўлаяпти, маънавий ва маданий қадриятлар қайтадан баҳоланмоқда. Аслини олганда, миллий масала қайтадан ҳал қилинмоқда. Давлатнинг, бутун давлат воситаларининг роли ва аҳамияти қайта идрок этилмоқда.

Жамият турмушининг барча соҳаларини демократиялашдан иборат муқаррар жараён давом этмоқда. Мамлакат жаҳон ҳамжамияти билан ҳар томонлама ва хилма-хил ҳамкорлик қилишга тўсқинлик қилиб келган мафкуравий чигалликлардан холи бўлмоқда. Булар шундай воқеликки, уларни ҳатто бир неча йил муқаддам ҳам олдиндан кўра билиш мумкин эмасди. Ўз-ўзидан равшанки, ана шу туб ўзгаришлар шароитида биз Лениннинг ғоявий меросига бошқача ёндашмоғимиз лозим. Бу мерос энди муқаддас ақида бўлмайди, шубҳасиз тағин ҳам жозибали бўлиб қолади.

Ленин буюк мутафаккир ва XX асрнинг мислсиз сиёсатчиси эканлиги шубҳасиздир, буни унинг дўстлари ҳам, рақиблари ҳам тан олмоқдалар.

Жамият тараққиётининг умумжаҳон қонуниятини, турли ижтимоий-фалсафий таълимотларни энди биз ленинча тажриба нуқтаи назаридангина эмас, балки тағин ҳам кўпроқ мезонлар нуқтаи назаридан қараб чиқмоқдамиз. Эндиликда биз жаҳонда юз бераётган воқеаларга XX асрнинг бошларида шу қадар ҳақли деб ҳисобланган зўрлик билан ўтказилган инқилоб нуқтаи назаридан эмас, балки ҳозирги замон воқелигини ҳисобга олиб баҳо бермоқдамиз. Шу тариқа биз ўтмишнинг барча буюк мутафаккирларини, шу жумладан, Ленинни ўзимиз учун яна кашф этмоқдамиз. Лекин шу маънода ҳам Ленин мероси теранлиги ва фикрларнинг бойлиги билан ҳайратга солаверади.

Пировардида В. А. Ивашко бундай деди:

Жамиятимиз ҳозир бурилиш босқичида турибди. Унинг омон қолиши масаласи ҳал этилаяпти. Ленин даврида ҳам шундай бўлганмиди? Йўқ, бундай эмас. У вақтда анча мураккаброқ бўлган эди. Шунга қарамай, фалокат юз бермади. Халқ қаддини тиклаб олди, давлат мустаҳкамланди, миллатлар ягона Иттифоққа жипслашди. Бунда ҳам Лениннинг қудратли ақл-заковати ва букилмас сиёсий иродаси жуда муҳим роль ўйнади.

Ленин тафаккури ва ҳаракатининг методологияси жамиятни янгилаш ва тараққиёт сари интилаётган барча кучлар учун битмас-тугамас куч манбаидир.

Лениннинг номи асрлар оша яшайверади!

* * *

Мамлакатимиз учун ҳозирги қийин шароитда биз ғаразли сиёсий ўйинда ҳуқуқсизликка, ҳатто пеш қилиш мумкин бўлган куч ролига тоқат қила олмаймиз, деди 3-«Мосстроймеханизация» трестининг бульдозерчиси К. А. Николаев. У тўпланганларнинг эътиборини яқинда тузилган Москва ишчилар клуби фаолиятининг дастлабки тажрибасига жалб этди. Клубнинг асосий мақсади ишчилар синфи ва меҳнаткаш зиёлиларнинг манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат. Биз ишлаб чиқаришдаги демократия — митинглар ва қарорлар эмаслигини, балки ходимнинг манфаатдорлик билан меҳнат қилиши, бутун кучини ижодий сарфлаши учун, иқтисодий ва ижтимоий мустақиллик учун шароит яратиш деб тушунамиз, деди нотиқ. Биз бошлаган ишда Лениннинг, партия ва ишчилар синфини тузган ҳамда воқеликни тушуниб етишнинг марксча усули билан қуроллантирган, ҳуқуқлар учун курашни ўргатган инсоннинг тажрибаси бебаҳодир. Мамлакатимизда Ленин номига қарши шармандали урушни лоқайдлик билан кузатиш мумкин эмас, деди ишчи. У «Буюк ватандошимизни санамга айлантириш»га қарши чиқди ва айни пайтда унинг ҳайкалларини шохсупадан олиб ташлаётган кишилар фақат унинг хотирасини эмас, балки тарихимизни таҳқирламоқдалар, деб ишонади.

Кўпчилигимиз Ленин асарларини яхши билмаймиз, унинг асарларини рус тилида кам ўқиганмиз ва кам ўқияпмиз, деди В. И. Ленин Марказий музейининг директори В. Е. Мельниченко. Абжир сиёсатбозлар пластинканинг орқа томонини ағдариб қўйдилар ва илоҳийсифат Ильич тўғрисидаги афсоналар ўрнига эндиликда одамларнинг онгини Ленинни шов-шувга сабаб бўладиган сохта айблашлар билан заҳарламоқдалар. Ишончим комилки, деди нотиқ, халқ Ленинни душман образига номзод сифатида қабул қилмайди. Ҳозирги вақтда, деди у, ҳақиқий Ленинни ўқиш, тушуниш ва идрок этиш, доҳийни ваҳшийларча, беҳуда айблаш — бизнинг лоқайдлигимиз ва воқеаларни аниқлаб олишни истамаслигимиз учун ҳаддан ташқари қимматга тушаётган нарса эканлигини ёдда тутиш айниқса, муҳимдир.

Москва алоқа илмгоҳи сиёсий иқтисод муаллимаси М. Л. Ларионова ижтимоий ахлоқнинг таназзули муаммосига тўхталиб ўтди. Коммунизмга қарши васвасани, Ильич номини ёмонотлиқ қилиб кўрсатишга уринишларни у ана шу жараённинг ачинарли кўринишларидан бири, деб ҳисоблайди. Ҳозир биз маънавиятимиз ва ахлоқимизни чинакамига янгилашга ҳар қачонгидан ҳам муҳтожмиз. Нотиқ мамлакат раҳбариятига ва КПССга, барча даражадаги халқ депутатларига, сиёсатчилар ва маданият арбобларига мурожаат қилиб, ҳаётимизга маънавий тус бериш, буюк мамлакатнинг фуқароси ва маърифатли инсонга муносиб бўлган ҳаётга айлантириш учун дарҳол энг таъсирчан ва жадал чоралар кўришга чақирди. Хотин-қизлар бу вазифани ҳал этишга ўз ҳиссаларини қўшишлари мумкин ва лозим, деди у.

Энг охирида меҳнат фахрийси, фахрийлар Москва шаҳар Кенгашининг аъзоси А. И. Жаринов сўз олди. Аввало, мамлакатимизда капитализмни тиклашга уринаётган одамлар Лениннинг номига доғ туширишга ҳаракат қилмоқдалар, деб ҳисоблайди у. Нотиқ бундай режалар барбод бўлишга маҳкумлигига шубҳа қилмайди, халқ 1917 йилда танлаб олган йўлидан қайтмайди. Нотиқ хусусан бундай деди: капитализмнинг ўз йўли бор, социализмнинг ўзгача йўли бор, биз йўлимизни ўзгартирмоқчи эмасмиз. У мамлакатнинг тангликдан чиқишга умидларни фақат Ленинчи Коммунистик партия билан боғламоқда.

Тантанали мажлис ёпиқ деб эълон қилинади. Совет Иттифоқи Давлат мадҳияси янграйди.

Сўнгра катта байрам концерти намойиш қилинди.

(ТАСС).

ҲАМКОРЛИК ҚИРРАЛАРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

ССР ва Ўзбекистон ССР Давлат делегациялари Ораз Солир бахшининг юрти Серахс — Сарагет районига келдилар. Сарагетликлар туркман эли миллий музика маданиятида ажойиб саҳифа очган ўз бахшиси номини ва асарларини беҳад ардоқлаб келяпти. Бунинг исботи тариқасида шу куни бахши қабри устига ўрнатилган ёдгорликни очиш маросимидан сўнг Серахс шаҳри ёнбағридаги Оломонтепа саҳнида қип-қизил лолазордан гиламлар тўшалган катта сайҳонликда Ораз Солир таваллудига бағишлаб халқ сайли ташкил этилди. Ҳар ер-ҳар ерда тикилган ўтов ва саҳналарда машшоқ ва қўшиқчилар, бахшилар, ҳунармандлар ўз санъатларини намойиш қилдилар. Одамлар шу куни улуғ бахшининг набираси ва шогирдлари Ораз Мурод, Гичгелди Омонов, Кичи Гелдимуродов, Нуржамол Одиеваларнинг айтишувларини мириқиб тингладилар.

— Хўжалигимиз Эрон ва Афғонистон мамлакатлари чегараси туташган ерда жойлашган, — дейди «Коммунист» колхозининг раиси Ахмон Мухиев. — Бу ерда айтилган қўшиқ уч давлат аҳолисига баравар эшитилади, деса ҳам бўлади. Ораз Солирнинг қўшиқ ва достонлари Эрон ва Афғонистонда ҳам бирдек севиб тингланаётганининг боиси ҳам шунда.

Халқ бахши таваллуди тантаналарига келган ҳар иккала республика Давлат делегациясини қувонч билан кутиб олди. И. А. Каримов ва С. А. Ниёзов тантана қатнашчиларини айём билан табрикладилар. И. А. Каримов Ўзбекистон делегацияси номидан қардош эл вакилларига Алишер Навоий сиймоси акс эттирилган чинни лаган ва бошқа совға-саломларни топширди. Туркманистонликлар ҳам қадимги удумга амал қилиб дўст ва қардош республика раҳбарига миллий тўн, қордек оппоқ папах кийдирдилар, бахши Ораз Солир таваллуди тантаналаридан эсдалик сифатида туркман дуторини тақдим этдилар.

Шу куни икки республика раҳбарлари Бадхиз давлат қўриқхонасини бориб кўрдилар. Бу йил қўриқхона ташкил этилганлигининг 50 йиллиги нишонланади. У 1941 йилнинг декабрь ойида, Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида жангу-жадал айни қизиган кунларда ташкил топган эди. Совет ҳукумати ана шундай оғир дамларда ҳам республиканинг камёб ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини сақлаб қолиш ва кўпайтириш тўғрисида қайғурди. Ҳозир қўриқхонада йўқ бўлиб кетаётган пайтида сақлаб қолишга эришилган юзлаб турдаги ҳайвонлар, парранда, ўсимликлар бор. Қулон ва жайронлар, сайғоқлар қўриқхонанинг фахри бўлиб қолди. Олий меҳмонлар бу ерда табиатни муҳофаза этиш борасида қўриқхона илмий ходимлари бажараётган ишлар билан қизиқиб танишдилар.

Якшанба куни — 21 апрелда С. А. Ниёзов ва И. А. Каримовнинг иш куни Ашхобод районидаги «Социализм» жамоа хўжалигини бориб кўриш билан бошланди. Республикадаги бошқа хўжаликларда бўлгани сингари ҳозир бу ерда ҳам дала ишлари ниҳоятда қизғин. Мева, сабзавотчилик ва чорвачиликка иқтисослашган бу хўжалик йилига 18 миллион сўмдан кўпроқ даромад олмоқда.

— Йилқичилик асосий даромадимиз манбаи, — деди биз билан суҳбатда хўжалик правлениеси раиси Маликмуҳаммад Хумметов. — Бизда отларнинг дунёга машҳур ахалтекин зотлари етиштирилади. Ўтган йили шу соҳанинг ўзидан 9 миллион сўм даромад олдик. Боғбонларимиз Ўзбекистон олимларидан ғоят миннатдор. Сизларда етиштирилган узум ва мева кўчатлари Туркманистон обҳавосига тўла мослашиб олди, улардан мўл-кўл ширин шакар мева ҳосили оляпмиз. Тошкентлик цитрусшунос Зайниддин Фахриддинов яратган лимон ва апельсиннинг серҳосил навларини шу ерга мослаштириб, Ашхобод шаҳри аҳолисини йил бўйи меванинг ана шу тури билан етарли таъминлаш имкониятига эга бўлдик. Биз бундай ўзаро фойдали алоқаларни янада кенгайтириш тарафдоримиз.

Эрталабки ана шу ташрифдан сўнг Туркманистон ССР Президенти саройида Туркманистон ва Ўзбекистон давлат делегациялари ўртасида расмий музокаралар бўлди. Шундан сўнг Ўзбекистон ССР билан Туркманистон ССР ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома, иккала республиканинг ҳукуматлари ўртасида 1992—1995 йилларга мўлжалланган иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ҳақидаги битимни имзолаш маросими бўлди. Бу ҳужжатларни Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов билан Туркманистон ССР Президенти С. А. Ниёзов имзоладилар.

Ҳужжатларни имзолаш маросимида Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР Президентлари кенгашининг аъзолари, бир қатор министрлик ва идораларнинг, жамоат ташкилотлари, ижодий уюшмаларнинг раҳбарлари, Ўзбекистон ва Туркманистон оммавий ахборот воситаларининг вакиллари қатнашдилар. Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов ва Туркманистон ССР Президенти С. А. Ниёзов нутқ сўзладилар.

Куннинг иккинчи ярмида Туркманистон ССР Президенти саройининг катта мажлислар залида матбуот ходимлари учун матбуот конференцияси бўлиб ўтди. Сўнг Туркманистон ССР ва Ўзбекистон ССР Президентлари С. А. Ниёзов ва И. А. Каримов Москвада жойлашган, Туркманистон ҳаёти билан танишиш мақсадида бу ерга келган чет давлатларнинг дипломатия ваколатхоналари раҳбарлари билан учрашдилар. Қизғин суҳбатлар ва савол-жавоблар бўлди. И. А. Каримов ва С. И Ниёзов уларга Ўзбекистон ва Туркманистон халқлари ҳаёти ҳақида, ҳар иккала республикада қайта қуриш қандай бораётгани, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида вужудга келган муаммолар қай тарзда ҳал этилаётгани ҳақида сўзлаб бердилар.

Туркманистонда Алишер Навоий кунлари тантанали очилиши олдидан икки қардош республика Президентлари И. А. Каримов билан С. А. Ниёзов туркман адабиётининг асосчиси Махтумқулининг Ашхобод шаҳри марказида ўрнатилган ҳайкали пойига гуллар қўйишди. Бу маросим ўзига хос рамзий маънога эга эди. Чунки, Алишер Навоий билан Махтумқули номлари икки қардош халққа баббаравар яқин ва азиздир. Ана шу рамзий маъно Навоий кунларининг тантанали очилиши маросимида яна ҳам бўртиброқ ва ёрқинроқ акс этди. Сўзга чиққан Туркманистон ССР Президенти С. А. Ниёзов ва Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов икки республика давлат делегацияларининг учрашувлари ҳамда муҳим ҳужжатлар — дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома билан ҳукуматлараро битимнинг имзоланиши ўзаро алоқаларга янги омил бағишлаганлигини алоҳида таъкидладилар. Ашхободда имзоланган ҳужжатлар Ўзбекистон ССР билан Туркманистон ССР ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик, иқтисодий ва маданий алоқаларни, яхши қўшничиликни мустаҳкамлашга залворли ҳисса қўшади, куч-ғайратларни мувофиқлаштириш вазифаларини ҳал этишга имконият яратади.

Туркманистон Ёзувчилар уюшмаси бошқаруви раиси, Туркманистон ССР халқ ёзувчиси Б. Худойназаров ва Ўзбекистон Фанлар академияси қўлёзмалар илмгоҳининг директори А. Қаюмов ҳозир бўлганларга Навоий ижоди ҳақида сўзлаб бердилар.

Тантанали кеча Ўзбекистон ва Туркманистон санъат усталарининг катта концерти билан ниҳоясига етди.

● «Совет Ўзбекистони» мухбири Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовдан икки қардош республика раҳбарияти имзолаган шартнома ва битимларни шарҳлаб беришни илтимос қилди:

— Биз бугун имзолаган Ўзбекистон ССР билан Туркманистон ССР ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома, шунингдек, 1992—1995 йилларга мўлжалланган иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ҳақидаги битим беш қўшни республикалар раҳбарларининг Олмаотада бўлган учрашуви вақтида дўстлик, яхши қўшничилик манфаатларини кўзлаб, иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлик тўғрисида тузилган битимнинг узвий давоми бўлди, — деди Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов. — Бу шартнома ва битим жумҳуриятларнинг иқтисодий мустақилликка эришиш, ўзаро манфаатларини ҳисобга олиб, самарали иқтисодий стратегия ва тактикани рўёбга чиқаришга оид ишларни мувофиқлаштириш, республикалар кўп миллатли аҳолисининг ижтимоий тараққиётини жадаллаштириш мақсадида тузилди. Ушбу битим иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорликнинг асосий йўналишларини белгилаб беради. Томонлар асосий йўналишларнинг ҳар бири юзасидан ва программа тадбирларига мувофиқ вазирликлар, идоралар амалга оширадиган тадбирларни, ишларнинг келишиб олинган ҳажмларини ойдинлаштириб олиш йўли билан ўзаро шартномаларни ишлаб чиқадилар ва тасдиқлайдилар. Умумиқтисодий муаммолар ва молиявий кредит сиёсати, соғлиқни сақлаш, халқ таълими ва маданият, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ривожлантириш, илмий-техникавий ҳамкорлик, информатика ва ахборот таъминоти, умумиттифоқ бозорини ва республикалараро бозорни шакллантириш ва ривожлантириш, оқилона меҳнат тақсимоти, экология ва сейсмология, ягона экология ҳавфсизлиги системаси, темир йўл, автомобиль йўллари ва бошқа қатнов йўли шохобчаларини кенгайтириш, саноат ишлаб чиқариш структураларини такомиллаштириш ва ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш, энергетика, транспорт ва алоқа, телекоммуникация, моддий техника таъминоти, қишлоқ хўжалиги, озиқ-овқат ва бошқа ҳаётий муҳим соҳалар бўйича томонлар ҳар бири юзасидан амал қиладиган ишлар ўзаро шартномада тўла қамраб олинади. Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, икки республика ўртасида тузилган битим СССР Қонунларига ва унинг халқаро мажбуриятларига, битим қатнашчиларининг манфаатларига, ҳар бир томоннинг халқаро мажбуриятларига сира зид эмас.

Ҳа, Ашхободдаги учрашувда имзоланган шартнома ва битим ҳар иккала республика халқларининг бутун кучи, билими ва ғайратини умумий фаровонлик йўлидаги бунёдкорлик меҳнатига, ўзаро бирлик ва жипсликни мустаҳкамлашга сафарбар этади. Ҳозирги мураккаб шароитда икки қардош халқнинг тобора мустаҳкамланиб бораётган дўстлиги, ҳамкорлиги, иқтисодий ва маданий алоқалари бундан кейин ҳам янада ривожланиб бораверади, деб айтишга тўла асос бор.

Р. ТУРСУНОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

● Эл ҳашарида тўққиз миллиондан кўпроқ киши қатнашди.

● 750 мингга яқин ишчи, муҳандис-техник ходим ўз корхонасида меҳнат қилди.

● 400 минг бинокор бунёдкорлик ишларини амалга оширди.

● Халқ ҳашарининг сарҳисоби чиқарилди: умуман жумҳуриятимизда 10,4 миллион сўм ишлаб топилди.

МИЛЛИОНЛАР УМУМХАЛҚ ҲАШАРИДА

Яқин-яқингача, ҳатто ўтган йили ҳам ЎзТАГ муҳбирлари анъанавий ленинча шанбалик тўғрисида хабар қилар эканлар, уни жуда муҳим ижтимоий-сиёсий воқеа сифатида таърифлар эдилар. Уларнинг «Дарҳол эълон қилинсин» деган сўзлар ёзилган хабарлари Ўзбекистоннинг барча гўшаларидан жумҳурият пойтахтига кетма-кет келиб турарди. Бу хабарлар тушдан кечикмасдан олинарди, «Рапорт»лар анъанаси» шундай бўлган эди. Бу йил эса бошқача. Ҳа, Ўзбекистон ССР меҳнаткашлари ҳар доимгидек умумхалқ ҳашарига чиқдилар ва аввалгига нисбатан яхшироқ ишладилар. Буни изоҳлаш осон. Чунки ҳар бир киши қандайдир афсонавий, ҳеч кимга маълум бўлмаган Бутуниттифоқ жамғармаси учун эмас, балки жонажон **жамоаси, оталиқдаги болалар уйи, ўзи учун меҳнат қилди.** Балки шунинг учундир, иш якунлари шошилмасдан, кўпиб ёзишларсиз чиқарилди. Ҳеч ким рапорт беришга шошилмади.

Хўш, Ўзбекистонликлар умумхалқ ҳашарида қандай ишладилар?

Ҳашарда тўққиз миллиондан кўпроқ киши ёки жумҳуриятимизда яшаётган ҳар икки кишининг бири қатнашди. Далалар, боғларда, шаҳар ва қишлоқларни ободонлаштиришда катталар билан бир қаторда болалар ҳам ишладилар. Зотан, улар болаликданоқ ўзлари туғилган заминни севишлари, уни янада гўзал қилишга интилишлари лозим.

20 апрель куни 750 мингга яқин ишчи, муҳандис-техник ходим завод ва фабрикаларда меҳнат қилди. 400 минг бинокор саноат-фуқаро иншоотларини, уй-жойларни бунёд этиш билан банд бўлдилар.

Шу куни умуман жумҳуриятимизда 10,4 миллион сўм ишлаб топилди ва шунча сўмлик хизмат кўрсатилди. Ана шу пулнинг 6,7 миллион сўми корхоналар, ташкилотлар, хўжаликлар махсус ҳисоб дафтарчаларига ўтказилди, камбағалларга моддий мадад бериш, болалар уйларида, ногирон болалар, пенсионерлар учун овқатланишни ташкил этишда ёрдам кўрсатиш мақсадида турли хайрия жамғармаларига берилди.

Ҳашар жумҳурият аҳолиси дўстлиги ва бирлигини мустаҳкамлашга кўмаклашди. Унинг меҳнат анъаналари барқарор эканлигини яна бир бор тасдиқлади. Ўзбекистон меҳнаткашлари 20 апрель куни давлатимиз асосчиси В. И. Ленин хотирасини ҳурмат билан ёдга олдилар.

(ЎзТАГ).

● *Қурултойдан кейинги ўйлар*

ЧЎЛ ПАХТАСИ

Қарши чўлини ўзлаштириш, жанубий зонада катта деҳқончилик комплексини яратишда жуда кўп иш қилинганлигини инкор этиб бўлмайди. Бироқ Қарши чўлида лойиҳада ёпиқ дренажлар кўзда тутилмаганлиги, ер ости сувларининг кўтарилиб кетиши натижасида кўп ерлар шўрланиб, ҳосилдорлик кескин пасайиб кетяпти.

Чўлнинг дарди ва ташвишлари кўп, албатта. Унинг устига ҳамма совуқ зоналарда ташкил этилган иш ҳақига коэффициент қўшиб бериш бизда жазирама иссиқ зонада қўлланилмайди. Қўлда бажариладиган ишларнинг баҳоси жуда арзонлаштирилганлиги, ҳамма ишлар механизмлар зиммасига юклатилганлиги учун ойлик маошлар оз.

1990 йилда деҳқонларимиз катта муваффақиятларни қўлга киритишди. 10 иш кунида давлат режаси, 20 иш кунида 6100 тонналик хирмон яратилди. Бунга 8,5 миллион сўм даромад қилинди. Соф фойда 3,5 миллион сўмни ташкил этди. Давлат хўжалигимиз 1985 йилда тузилган. Миллион сўмлаб тежалган пуллар қўшимча ҳақ сифатида меҳнаткашларга берилмоқда. Улар оила, коллектив пудрат, чек системасига ўтиб ишламоқдалар. Шу боис чўлда пахта ҳосилдорлиги 24 центнерга етказилди. Жами пахта I—II сортларга сотилди.

Бироқ ютуқларимиз кўлами бундан ҳам кўп бўлиши мумкин эди. Ғўзанинг «108-Ф» навини 43 йилдирки экиб келяпмиз. Лекин деҳқонга тезпишар, ҳосилдор, вильтга чидамли, кам сув ичадиган навлар жуда керак. Чунки кейинги пайтларда бажарилаётган ишлардан унча фойда бўлмоқда. Алмашлаб экишни ҳамон йўлга қўя олмаяпмиз. Шу боис баъзида деҳқонларимиз далаванинг учини йўқотиб қўйгандек бўлишди. Минерал ўғитлардан беҳисоб фойдаланиш эса тупроқ унумдорлигини ошириш ўрнига пасайтирмоқда. Алмашлаб экишни яхшилашга юқоридан белгиланадиган экиш планлари йўл қўймайди. Агрономларнинг фикри эса ҳамон ҳисобга олинмаяпти. Қани энди, ҳар бир хўжалик ишлаб чиқариш планларини ўзи тузса? Шунда район раҳбариятининг хоҳиши билан ва режа комиссиясининг белгилаб берган планларидан воз кечарди.

Уруғчилик борасида ҳам бир қатор муаммоларимиз бор. Сараланган ҳақиқий уруғ хўжаликларга етиб келмайди. Чунки пахта тозалаш заводларида бу ишлар номигагина йўлга қўйилган. Зотан, сараланган яхши уруғ ҳосилдорликни ошириш мезонидир. Пахта уруғини тозалайдиган, тайёрлайдиган, сифати учун жавоб берадиган, ҳар хил касалликлар ва ҳашаротларга қарши дорилайдиган алоҳида муассаса тузиш вақти келди, деб ўйлайман.

Ғўза баргини сунъий тўктириш учун қанчадан-қанча заҳарли моддаларни сочаяпмиз. Лекин унинг фойдасидан кўра зиёни кўпроқ бўлаётгани ҳақида ўйламаймиз. Натижада ғўза барги сифатсиз тушиб, пахтанинг ифлослиги ошиб бормоқда. Агар олимларимиз бу соҳада ҳам озми-кўпми ишларни амалга оширишиб, ёки бўлмаса, ғўза баргини механик равишда тўктириш йўлларини излисалар, яхши бўларди.

Биз, аввало, ишчи-хизматчиларимизнинг турмушини яхшилашга эътибор беришимиз керак. 1990 йилда 3,5 миллион сўмдан ортиқ соф фойда олган бўлсак, шундан уй-жой қурилишига маблағ ажратиш ниятидамиз. Бироқ маблағ билангина иш битмайди. Боиси шифер, цемент, ёғоч каби қурилиш материалларини топиш керак. Савдо ташкилотлари эса бу соҳада қанча гапирсак ҳам «иложи йўқ» дегандек елка қисишади. Маҳсулот топсак, вагон тополмаймиз. Агар қурилиш материалларига эга бўлсак эди, яна қўшимча 10 минг квадрат-метр уй-жой қуриш имконияти туғиларди. Бу яна 100 оилани хўжалик ҳисобидан бепул уй-жой билан таъминлаш дегани.

Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илғорларининг қурултойида ҳаммамизни ўйлантираётган кўпгина муаммолар тилга олиб ўтилди. Энди эса бутун эътибор унда белгиланган долзарб вазифаларни амалга оширишга қаратилиши керак.

А. ТЎРАЕВ,
Қарши чўлидаги Беруний номли 33-совхоз директори, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди.

Тошкент вилоят Янгийўл «Лаззат» кондитерлик бирлашмасида маҳсулотнинг янги турлари ўзлаштирилаяпти. Бундай сертаъм, лаззатли конфет ва бошқа хилма-хил ширинликлар харидорларга манзур бўлмоқда.

СУРАТДА: конфет-шоколад тайёрлаш цехида.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ (ЎзТАГ) олган сурат.

СССР ИҚТИСОДИЁТИ: ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ ЧОРАГИ ЯКУНЛАРИ

● Йилнинг биринчи чораги якунлари мамлакатдаги иқтисодий вазият жуда мураккаб ва зиддиятли эканлигидан далолат бермоқда. Иқтисодиётдаги танглик деярли барча соҳалар ва тармоқларни қамраб олди, дейилади СССР Давлат ҳисоб комитетининг йилнинг биринчи чорагида мамлакат иқтисодиёти ҳақидаги ахборотда.

Ялпи миллий маҳсулот ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 8 фоиз, ҳосил этилган миллий даромад — 10 фоиз, ижтимоий меҳнат унумдорлиги — 9 фоиз камайди, сармоя сарфлаш фаолияти кескин қисқарди, чет мамлакатлардан маҳсулот келтириш ва уларга маҳсулот чиқариш операциялари ҳажми учдан бир баравар камайди. Саноат халқ истеъмоли моллари ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариши пасая бошлади.

Истеъмол бозорида танг аҳвол юз берди, бу аҳвол чоракнинг охирида, айниқса, кучайиб кетди, халқ истеъмоли молларининг деярли барча турлари тақчил бўлиб қолди, уларга талаб кучайди, чайқовчилик авж олди.

Ишлаб чиқаришдаги таназзул хўжалик алоқалари бузилган, хом ашё ва материаллар етишмаслиги, кооперация асосида маҳсулот етказиб бериш барбод бўлаётганлиги шароитида халқ хўжалигини ресурслар билан таъминлаш ёмонлашганлиги, иш ташлашлар, миллатлараро можаролар, экология ва бошқа сабаблар туфайли корхоналарнинг оммавий равишда тўхтаб қолаётганлиги билан боғлиқдир.

Мамлакатда ижтимоий-иқтисодий вазиятнинг чигаллашганлиги кўп жиҳатдан пулнинг қадрсизланиш жараёнлари кучайганлиги билан боғлиқ. Бир қанча жумҳуриятлар Иттифоқ бюджети даромадларини таъминлашга доир ўзаро келишилган мажбуриятларни бажармаётганлиги оқибатида бюджет камомади хатарли тус олди ва 26,9 миллиард сўмни ташкил этди, бу эса халқ хўжалиги ва энг муҳим Умумиттифоқ ижтимоий дастурларини пул билан таъминлашда катта қийинчиликларни келтириб чиқарди.

Биринчи чорак якунларида қайд этилган ҳамма жойда ишлаб чиқаришдаги фаолликнинг пасайиши кейинги чоракларда ҳам давом этиши мумкин, деб тахмин қилса бўлади, корхоналар ва ташкилотларнинг жорий йилга мўлжалланган хўжалик ишларига доир муддаоларига берилган баҳолар шундан далолат беради.

Биринчи чоракда халқ хўжалигида банд бўлганлар сони 134,8 миллион кишини ташкил этди. Давлат секторида банд бўлган кишилар сони камайди, бу эса маълум даражада мулкчилик ва хўжалик юритишнинг хилма-хил шакллари ривожланиши билан боғлиқ.

Биринчи чоракда иш ташлаш оқибатида иш вақтининг беҳуда ўтиши 1169 минг киши кунини, шу жумладан, РСФСРда—573 минг, Украина ССРда — 577 минг киши кунини ташкил этди. Март ойида кўмир саноатида иш ташлашлар сони кескин кўпайди.

Биринчи чоракда мамлакатнинг бюджет системасига (Болтиқбўйи жумҳуриятларидан ташқари) корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар, фойдасидан олинадиган солиқ тарзида 26 миллиард сўм (ўтган йилнинг шу даврида 25,5 миллиард сўм) тушди. Шундан 3,6 миллиард сўми Иттифоқ бюджетига тушди. Айни пайтда Иттифоқ бюджетига тушумлар ўтган йилнинг биринчи чорагига нисбатан деярли тўрт баравар камайди, жумҳурият бюджетларига тушумлар эса 2,2 баравар кўпайди. Оборот солиғи 22 миллиард сўмни ташкил этди. Тижорат солиғи 3,2 миллиард сўм бўлди. Солиқдан тушган пулнинг 9 фоизи Иттифоқ бюджетига, 75 фоизи жумҳуриятлар бюджетига, 16 фоизи маҳаллий бюджетга тушди. Аҳолидан олинган давлат солиғи 13 миллиард сўмни ташкил этди. Унинг ҳаммаси жумҳуриятлар бюджетига ўтказилди.

Биринчи чоракда Иттифоқ бюджетининг даромадлари дастлабки маълумотларга қараганда, 21,3 миллиард сўмни (режадагининг 39 фоизи), харажатлар — 48,2 миллиард сўмни (режадагининг 73 фоизини) ташкил этди.

Январь—февраль ойларида корхоналар ва ташкилотлар олган фойда салкам 45 миллиард сўмни ташкил этди ҳамда улгуржи нархлар оширилганлиги муносабати билан ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,4 баравар кўпайди.

Аҳолининг пул даромадлари 187 миллиард сўмни ташкил этди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 36 миллиард сўм кўпайди.

Истеъмолга ажратилган маблағ ҳар бир ходим ҳисобига ойига ўртача салкам 300 сўмга тўғри келди. Бундан ташқари, чакана нархлар ва тарифлар оширилгани муносабати билан қўшимча харажатларни қоплаш учун март ойида аҳолига олдиндан деярли 11 миллиард сўм тўланди.

Пенсияларнинг ҳамма турлари пенсияга чиқиш вақтига қараб 5 сўмдан 40 сўмгача қўшимча пул тўлаш ҳисобидан 1991 йил январь ойидан бошлаб кўпайтирилди; меҳнат пенсияси олиш ҳуқуқи бўлмаган, ишламайдиган меҳнатга лаёқатсиз фуқаролар учун ижтимоий пенсия жорий этилди. Болали оилаларга моддий ёрдам кўпайтирилди.

1990 йилнинг биринчи чорагига нисбатан ишчи ва хизматчиларнинг пул даромадлари 19 фоиз кўпайиб, ойига 203 сўмни, колхозчиларнинг пул даромади 24 фоиз кўпайиб, ойига 179 сўмни ташкил этди. Аҳолининг молларни харид қилишга ва хизмат ҳақига сарф-харажатлари, яъни истеъмол харажатлари 25 фоиз кўпайди.

Аҳолининг СССР жамғарма банки муассасаларидаги омонатлари уч ой ичида 25,6 миллиард сўм кўпайди ва 1 апрелда 407,0 миллиард сўмга етди. Аҳоли қўлидаги нақд пул тахминан 3 миллиард сўм камайди. Бундан ташқари 50 ва 100 сўмлик 4 миллиард сўм пул алмаштириш учун топширилмади.

Нарх-навони ишлаб чиқариш ва маҳсулотларни сотишнинг ҳақиқий харажатларига яқинлаштириш, корхоналарнинг ишлаб чиқаришни кенгайтиришдан иқтисодий манфаатдорлигини ошириш, шунингдек, истеъмол бозорини барқарорлаштириш мақсадида нархлар ислоҳ қилинди. 1991 йилнинг бошидан буён саноатда корхоналарнинг янги улгуржи нархлари жорий этилди, қишлоқ хўжалигида харид нархлари оширилди, бу нархлар 1990 йилнинг иккинчи ярмидан бошлаб босқичма-босқич жорий этилди. Шу йилнинг 1 январидан бошлаб капитал қурилишда янги смета нархлари, транспорт ва алоқа хизматининг янги тарифлари амал қилмоқда. Белгилаб қўйилган ёки бошқариладиган давлат нархлари билан бир қаторда маҳсулотларнинг энг муҳим турларига шартнома нархлари қўйиш кенг тус олди. 1990 йилнинг биринчи чорагига нисбатан улгуржи нархлар ўртача 83 фоиз ўсди.

Халқ истеъмоли моллари чакана нархлари ва аҳолига пулли хизмат тарифларининг моллар (хизматлар) турлари нархларини давлат савдосида нархнинг ўзгариши билан бир қаторда шаҳар кооператив савдоси дўконларида, колхоз бозорларидаги нархларнинг кооперативлар ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти маҳсулотларига таъсирини ҳам ҳисобга олиб рўйхатдан ўтказиш асосида ҳисоблаб чиқилган қўшма индекси 1991 йилнинг биринчи чорагида ўтган йилнинг биринчи чорагига нисбатан 123,8 фоизни ташкил этди.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришда юз берган аҳвол яхшиланмаяпти. Январь—март ойларида саноат спиртли ичимликларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда чакана нархларда 129,7 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди, бу эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 3 миллиард сўмлик кам.

Йилнинг биринчи чорагида умуман давлат ва кооператив савдоси чакана товар оборотининг умумий ҳажми 131,3 миллиард сўмга етди. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан чакана товар обороти умумий ҳажмининг ўсиши 26,6 миллиард сўмни ташкил этди, бироқ шу ўсишнинг 98,9 фоизи нарх-навонинг оширилиши ҳисобига олинди.

Январь—март ойларида саноат ишлаб чиқариши умумий ҳажми қиёсий нархлар билан баҳолаганда ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 5 фоиз, шу жумладан, март ойида 6 фоиз камайди. Халқ хўжалиги барча комплексларида саноат ишлаб чиқариши қисқарди. Ишлаб чиқариш-техника мақсадларига мўлжалланган маҳсулот тайёрлаш («А» гуруҳи тармоғи) айниқса, кўпроқ (6 фоиз) камайди. Истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган тармоқларда («Б» гуруҳида) маҳсулот ишлаб чиқариш 3 фоиз камайди.

Уч ой давомида тузилган шартномаларга биноан истеъмолчиларга етказиб берилиши лозим бўлган саноат маҳсулотидан 7,1 миллиард сўмлиги етказиб берилмади, бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан қиёсий нархлар билан баҳолаганда 1,5 баравар кўпдир. Металлургия, ёқилғи-энергетика ва кимё-ўрмон комплексларида ўтган йилнинг январь-март ойларига нисбатан истеъмолчига умуман саноатдагига нисбатан кўпроқ маҳсулот етказиб берилмай қолди.

Йилнинг ўтган чорагида умуман мамлакатда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари қиймати ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 13 фоиз камайди. Сўнгги йилларда биринчи марта ишлаб чиқаришнинг шу даражада пасайиб кетишига йўл қўйилди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳажми жуда камайиб кетди, парник-иссиқхоналарда ва очиқ ерларда етиштирилган эртаки сабзавотни харид қилиш камайди, бу эса истеъмол бозорининг ҳолатига салбий таъсир қилди.

Мамлакатнинг жанубий минтақаларида қишлоқ хўжалик корхоналари баҳорги экинларни экмоқда. Апрель ойининг ўртасигача 9,7 миллион гектар ерга баҳорги экинлар экилди. Шу билан бир вақтда ана шу минтақаларда бу йил экиш суръати аввалги йиллардагига нисбатан ҳозирча анча суст.

Умуман мамлакатда март ойининг бошларида 47 мингдан ортиқ мустақил деҳқон (фермер) хўжалиги рўйхатга олинди, уларда 127 минг киши мунтазам ишламоқда. Уларга ажратиб берилган ер участкалари майдони 1 миллион гектардан кўпроқ ёки ҳар бир хўжаликка ўртача 22 гектарга тўғри келади. (Қозоғистон ССРда — 444 гектар, Қирғизистон жумҳуриятида — 189 гектар, РСФСРда — 44 гектарга тўғри келади).

Давлат корхоналари ва ташкилотлари 39,6 миллиард сўм сармоядан фойдаландилар. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан сармоя ҳажми 16 фоиз камайди, бу инвестиция соҳасидаги фаоллик умуман камайганлиги билан, шунингдек, корхоналарнинг бир қисми иқтисодиётнинг давлат секторидан чиққанлиги билан боғлиқ.. Йилнинг биринчи чорагида ишга тушириш мўлжалланган 6 та иншоотдан фақат иккитаси фойдаланиш учун қабул қилиб олинди. Ишлаб чиқариш қувватларини барпо этишда юз берган аҳвол бу йил тугалланмаган қурилишлар миқдорини камайтиришга имкон бермайди.

Январь-март ойларида давлат корхоналари ва ташкилотлари марказлаштирилган сармоя ва ўз маблағлари ҳисобидан умумий саҳни 8,4 миллион квадрат метрдан иборат 140,7 минг квартира қурди, бу 1990 йилнинг биринчи чорагидан 3,1 миллион квадрат метр ёки 27 фоиз кам. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ижтимоий-маданий иншоотларнинг кўпини ишга тушириш қисқарди.

Темир йўл транспорти ўтган йилнинг биринчи чорагига нисбатан 77,7 миллион тонна юкни кам жўнатди, бу эса асосан маҳсулот кўп турларини ишлаб чиқариш камайганлиги билан боғлиқ. Давлат учун юк жўнатиш режаси 99,7 фоиз бажарилди. Денгиз транспортида юк жўнатиш ўтган йилнинг биринчи чорагига нисбатан 6,5 фоиз камайди. Давлат учун Узоқ Шимол ва унга тенглаштирилган районларга юк жўнатиш топшириғи 100,4 фоиз бажарилди. Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспортида юк ташиш 8,2 фоиз камайди.

Ўтган даврда СССР Давлат об-ҳавони кузатиш комитети идоралари 50 та саноат марказида ҳавонинг айрим моддалар билан булғатилиши йўл қўйиш мумкин бўлган меъёридан ўн баравар ва ундан ҳам кўпроқ ошиб кетганлигини қайд этди. 213 та сув ҳавзасида булғатувчи моддалар ҳаддан ташқари кўплиги 827 марта аниқланди. Атроф-муҳитни бирданига булғатиш ҳоллари амалда камаймаяпти.

Мамлакатда жиноятчилик авж олмоқда. Йилнинг биринчи чорагида 694 мингтадан ортиқ ёки ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 16,6 фоиз кўп жиноят қайд этилди. Ҳар 6 жиноятдан бири оғир жиноятдир. Рўйхатга олинган жиноятларнинг 330 мингтадан кўпроғи фош этилмай қолди, бу эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 33,4 фоиз кўп.

Январь-март ойларида чет мамлакатлардан маҳсулот сотиб олиш ва уларга маҳсулот сотиш умумий ҳажми амалдаги нархларда чет эл валютасида 34,3 миллиард сўмни ташкил этди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 33,8 фоиз камайди. Чет элларга молларни сотишдан валюта тушумининг чекланганлиги чет элдан мол сотиб олиш валюта ҳисобида 16,4 миллиард сўмлик ҳажмда ёки 45,1 фоиз камайиб кетишига олиб келди.

Январь—март ойларида ташқи савдо операцияларининг якуни чет эл валютаси ҳисобида 1,5 миллиард сўмлик миқдорида мусбат бўлди, ўтган йилнинг шу даврида манфий бўлиб, валюта ҳисобида 7,9 миллиард сўм кам бўлган эди.

1991 йил 1 апрелда ташқи иқтисодий алоқаларнинг 30 мингдан ортиқ иштирокчиси борлиги рўйхатга олинди.

(ТАСС).

СССР ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ 1991 ЙИЛ 9 АПРЕЛДАГИ 158-СОНЛИ ҚАРОРИ
МОСКВА, КРЕМЛЬ.

Касб-ҳунар тайёргарлиги, бўшаб қолаётган ходимлар ва иш билан банд бўлмаган аҳоли малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш системасини тузиш тартиби ҳақида

СССР Олий Кенгашининг «ССР Иттифоқи ва республикаларнинг аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисидаги қонун асосларини кучга киритиш ҳақида»ги 1991 йил 15 январь қарорини бажариш учун СССР Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. СССР вазирликлари ва идораларига қуйидагилар топширилсин ҳамда республикаларнинг ҳукуматларига тавсия этилсин:

бўшаб қолаётган ходимлар ва иш билан банд бўлмаган аҳоли сонини уларнинг касб-ҳунар ва малака тайёргарлигини, шунингдек, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг улардаги мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклларидан қатъи назар* малакали ишчилар ва мутахассисларга эҳтиёжини ҳисобга олиб тахмин қилиш, мунтазам ҳисобга олиб бориш ва таҳлил этиш иши ҳудудий ва тармоқлар бўйича уюштирилсин.

Бўшаб қолган ходимларни ва иш билан банд бўлмаган аҳолини тайёрлаш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш учун база бўладиган ҳунар-техника таълими, ходимлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш системаси ўқув юртлари, шунингдек, корхоналарнинг ўқув бўлинмалари 1991 йил 1 июлгача аниқлансин.

Мавжуд касб-ҳунар ўқув юртларини янада мустаҳкамлаш ва зарур бўлган тақдирда янгиларини қуриш дастури ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин, бунда биринчи навбатда касб-ҳунар тайёргарлигини амалга оширадиган, малака оширадиган ҳамда ногиронлар ва ижтимоий ҳимояга муҳтож бошқа шахсларни қайта тайёрлайдиган системага эътибор берилсин.

2. СССР Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети СССР Давлат халқ таълими комитети билан биргаликда ва халқ депутатлари маҳаллий Советлари билан келишиб, 1991 йилда етакчи касб-ҳунар ўқув юртлари негизида касб-ҳунар ўргатиш, малака ошириш ва бўшаб қолган ходимлар ҳамда иш билан банд бўлмаган аҳолини қайта тайёрлаш учун 30 та марказ барпо этсин. Зарур бўлган ҳолларда ана шу марказларнинг ишига халқ хўжалигини ривожлантиришнинг устувор йўналишларига кадрлар тайёрлаш мақсадида хорижий фирмалар жалб этилсин.

Мазкур марказлар иш билан таъминлашга кўмаклашиш давлат жамғармасининг Умумиттифоқ қисми ҳисобидан пул билан таъминлансин.

3. Республикаларнинг ҳукуматларига:

давлат иш билан таъминлаш хизмати таркибида хўжалик ҳисобида ишлайдиган касб ўргатиш, бўшаб қолган ходимлар ва иш билан банд бўлмаган аҳоли малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш марказларини барпо этиш;

касб-ҳунар тайёргарлиги, малака ошириш, ходимларни қайта тайёрлаш, шунингдек, касб танлаш ва ижтимоий-меҳнат жиҳатдан тиклаш тўғрисидаги ҳисобот маълумотларини ва бошқа ахборот материалларини матбуотда эълон қилишни таъминлаш тавсия этилсин.

4. Белгилаб қўйилсинки, давлат иш билан таминлаш хизмати идоралари томонидан ўқитиш учун ўқув юртларига юбориладиган фуқароларга касб ўргатиш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш, шунингдек, бундай фуқароларга касб-ҳунар юзасидан маслаҳат бериш, иш билан таъминлашга кўмаклашиш давлат жамғармасининг ана шу мақсадлар учун кўзда тутилган маблағи ҳисобидан амалга оширилади.

Ҳунар ўргатиш, малака ошириш ва қайта тайёрлаш даврида фуқароларга ССР Иттифоқи, республикалар қонунларида, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг қарорларида, уларнинг ваколатлари доирасида белгилаб қўйилган тартибда ва миқдорда стипендия тўланади.

5. Ходимлар бўшаб қолишдан олдинги икки йил давомида олдинги иш жойида ўз касб-ҳунар малакаси даражасини ошириш ёки яқин (иккинчи) касбни эгаллаш учун имконияти бўлмаган тақдирда уларга зарур таълим бериш билан боғлиқ барча харажатлар 1991 йилнинг 1 июлидан бошлаб шу ходимлар бўшаган корхоналар маблағи ҳисобидан бўлади. Ўқитиш учун сарф-харажатларни аниқлаш чоғида педагоглар ва ёрдамчи ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш, хўжалик, таълим харажатлари ҳамда таълим жараёнини таъминлаш учун зарур бўлган бошқа харажатлар, бутун таълим даври учун меҳнаткашларнинг олдинги иш жойидаги ўртача иш ҳақи миқдорида стипендия тўловлари, шунингдек, республикаларнинг қонунларида кўзда тутилган ўзга харажатлар ҳисобга олинади. Мазкур маблағни корхоналар иш билан таъминлаш давлат хизматининг талабига биноан унинг банкдаги ҳисоб варақасига ходим ишдан бўшатилиб меҳнат шартномаси бекор қилингандан кейин календарь ҳисобида 30 кундан кечиктирмай ўтказилади.

6. СССР Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитетига асосий ишидан озод қилинмаган ҳолда ишчиларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш, яқин (иккинчи) касбларни эгаллаш ва ишлаб чиқаришда малака ошириш пайтида уларга ишлаб чиқариш таълими бериш учун жалб қилинадиган малакали ишчилар ва мутахассисларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш шартларини 1991 йил 1 июнигача белгилаб бериш топширилсин.

7. Белгилаб қўйилсинки, касб танлаш, тижорат ташкилотлари иш билан таъминлаш давлат хизматидан олинган тегишли сертификат мавжуд бўлган тақдирда фаолиятнинг мазкур тури билан шуғулланиш учун белгилаб қўйилган тартибда бериладиган рухсатнома бўлгандагина бўшаб қолган ходимларни ва иш билан банд бўлмаган аҳолига касб-ҳунар ўргатиш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш билан шуғулланиши мумкин.

СССР Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети СССР Давлат халқ таълими комитети, республикаларнинг ҳукуматлари, манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан келишиб, сертификат топшириш шартлари ва тартибини аниқласин.

8. СССР Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети СССР Давлат халқ таълими комитети ва республикаларнинг ҳукуматлари билан келишиб бўшаб қолган ходимлар ва иш билан банд бўлмаган аҳолига касб-ҳунар ўргатиш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлашни ташкил этиш тўғрисида намунавий Низомни ишлаб чиқсин ва уч ой муддат ичида уни тасдиқласин.

СССР Бош вазири
В. ПАВЛОВ.

СССР Вазирлар Маҳкамаси ишлар бошқарувчиси
И. ПРОСТЯКОВ.

(*) Бундан буён корхона деб юритилади.

● ШУ СОНГА ХАБАР

БУТУНИТТИФОҚ КЎРГАЗМАСИГА

Сурхондарё вилоятида кичик корхоналар қуриш ва маҳсулотлар тайёрлашга кейинги йилларда эътибор кучайтирилди. Ангор районидаги Ленин номли жамоа хўжалиги аъзолари кичик корхоналар қуриш бўйича намуна кўрсатишмоқда.

Яқинда гилам тўқиш цехида тайёрланган маҳсулотларнинг дастлабки туркуми Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасига намойишга жўнатилди.

Чиндан ҳам гилам тўқиш цехининг ишчилари ўз меҳнатлари билан шуҳрат топишмоқда. 11 нафар тўқувчи куни кеча қўшни Туркманистон жумҳуриятида ҳамкасблари ҳузурида бўлиб, тажриба алмашди.

Ленин номли жамоа хўжалигининг гилам тўқиш цехида олти дастгоҳ ўрнатилган. Бу ерда икки ҳажмда гулдор гиламлар тўқиб чиқариляпти. Гиламдўзлар маҳсулот турини кўпайтириш учун мавжуд имкониятларни қидириб топишмоқда.

• ШУНДАЙ УНВОН БОР ЭДИ

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ

Қизиқ замонлар бўлди. Одамлар орасида умр мазмунини Олтин Юлдуз олишда деб биладиган ва шу йўлда ҳеч нарсадан қайтмайдиганлар ҳам кўпайди. Ўзининг ва ўзгаларнинг, халқнинг фаровонлиги учун эмас, балки сохта шон-шуҳрат, байрамларда кўксингда жангир-жунгур қилиб туришга ярайдиган ялтироқ мукофотлар учунгина меҳнат қилиш жуда ғайри-табиий эди. Бироқ бунга ҳеч ким ажабланмай қўйди. Инсон кўксидаги орденлар сонига қараб унга анжуманларнинг тўри ёки қуйисидан жой ажратиш одат тусига кирди. Турғунлик даврининг ўзига хос белгиларидан бири ҳам шу — мукофотбозлик эди. Ҳозир ўша давр мукофотларига аллақандай ижирғаниш билан қараш кайфияти ҳам бор. Ҳатто айримлар кўчага орден тақиб чиққани ҳам ийманиб қолишган.

Ҳолбуки, ҳалол меҳнат учун мукофотни айримлар эмас, балки халқ беради. Шу тангадек металл парчасида халқнинг ўз қаҳрамонига нисбатан эҳтироми, иззат-икроми ҳам мужассамлашган. Қишлоқ хўжалик соҳасида Фарғонанинг донгдор кишилари кўп. Меликўзи Умрзоқов, Бозорбой Отақулов, Олияхон Султонова сингари ўнлаб Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари ҳалол меҳнатлари туфайли шу шарафли унвонга сазовор бўлгандилар. Уларнинг меҳнатини халқ билади.

Яқинда Олтиариқ ноҳиясидаги Зилха қишлоғида кекса деҳқон Фозилжон ота Шерматов билан учрашиб қолдим. Отахоннинг бошидан кўп савдолар ўтган. Тақдирнинг кучли шамоллари-ю, қаҳратон совуқларида пишган. Узоқ йиллар пахта пайкалларида қилган меҳнати учун кўплаб ҳукумат мукофотларига сазовор бўлган. Ўша мукофотлар орасида энг қадрлиси ҳақида у ҳаяжон билан сўзлаб берди. Фозилжон ота Шерматов Ўзбекистоннинг биринчи Меҳнат Қаҳрамонларидан эди. Ажабланманг, жумҳуриятимизда ҳам Меҳнат Қаҳрамони унвони мавжуд эди.

У ота-онадан эрта етим қолди. Болалиги бировлар эшигида сарғайиб ўтди. Етимликнинг миннатли нони тахир эди...

Ўн олтига кирганида Зилхада биринчи жамоа хўжалиги ташкил бўлди. Ҳозир одамлар якка хўжалик афзалликлари ҳақида гапиришни яхши кўришади. Аммо ўша йиллари ерни биргаликда ишлаш, кўпчилик бўлиб меҳнат қилиш ижобий самаралар берган эди. Эллик нафар оила аъзо бўлган «Янги турмуш» жамоа хўжалиги биринчи йили 80 гектар ерга чигит экқан эди. Ҳосил мўл бўлди. Омборлар донга тўлди. Пахтанинг даромади яхши эди.

Хўжаликнинг пахта пайкалларида ўзини аямай ишлайдиган, зуваласи пишиқ Фозилни 1934 йили комсомол сафига қабул қилишди. Кўп ўтмай у бригада бошлиғи этиб сайланди. Ўша йили бригадага бахт кулиб боқди. Биринчи теримдаёқ планни бажариб қўйишди. Гектарига 25—27 центнердан ҳосил олишди. Фозил Шерматов шу хўжаликка раис бўлиб сайлангандан сўнг ишлар яна ҳам юришиб кетди.

Одамларда келажакка ишонч, сафарбарлик ортди. Фарғона тупроғини янада яшнатиш учун фақат бир нарса — сув етишмасди. Бунинг учун қудратли сув иншооти зарур эди. Катта Фарғона канали қурилиши Ўзбекистон тарихида халқнинг ҳақиқий қаҳрамонона меҳнати тимсоли бўлиб қолди. Фозил ота ҳам канал трассасига биринчилардан бўлиб тушди. Ўктам Қосимов, Тожимат Акбаров, Ҳорун Раззоқов каби ҳамқишлоқлари билан каналда меҳнат қилди. Канал қурилиши ҳақидаги тарихий ленталарда асосан шоду-хуррам одамларнинг қиёфаларини кўрасиз. Ҳолбуки, бу бахтиёр чеҳралар қисқа муддатли, лекин жуда оғир машаққат, жазирама офтоб тиғи остида қорайиб кетганлигига эътибор берганмисиз?

Қурилиш жуда машаққатли меҳнат билан бунёд бўлган эди. Бироқ ишлаётганлар юртга сув билан бирга тўкин-сочинлик, фаровонлик келишини яхши билардилар. Фозил Шерматов ҳам кунлик нормани тўрт-беш баробар ортиғи билан бажарарди. Бақувват, чайир йигит кетмон билан юқорига тупроқ отишда донг чиқарди. Унинг ҳаш-паш дегунча анчагина жойни чуқурлатиб, тупроғини тепага отиб юбориши ҳақидаги хабар канал рўзномасида ҳам чоп этилди. Бир куни иш якунланишига озгина вақт қолганди. Трасса ўртасида дўнгликкина қаққайиб турарди. Шу пайт Усмон Юсупов билан Йўлдош ота келиб қолишди. Ҳашарчиларнинг айримлари ишни йиғиштириб ҳордиққа жўнашган, Фозил эса шу дўнгни ҳам олиб ташлайин дея астойдил уриниб ётарди. Баркашдек кетмон билан дўнг тупроғини тепага ирғитиб пешона терини артиш учун бир зум тўхтаган ҳам эдики, Усмон Юсупов келиб унинг елкасига қоқди.

— Баракалла, полвонлик қонингда бор экан, йигит. Ўн беш минутда шу дўнгни олиб ташладинг, — Усмон ота у билан анча суҳбатлашди.

Канал қурилиши ҳам тугади. Катта Фарғона канали қурилишидаги фидокорона ишлари учун Фозилжон Шерматов 1940 йили жумҳурият Олий Совети Президиумининг Фармони билан Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди.

Кўп ўтмай уруш бошланди. Шу йилдаёқ Фозил фронтга жўнади. 1943 йилда оғир жанг пайтида у КПСС сафига ўтди. Жасур жангчига партия билетини фронт қўмондони генерал Д. И. Толбухиннинг ўзи топширган эди. Урушни Сталинград остоналарида бошлаб, 1945 йилда Болтиқбўйидаги шиддатли жанглар билан якунлади. У фронтдан кўкси тўла орден-медаллар билан қайтди. Яна қадрдон қишлоғи далаларида меҳнат қила бошлади.

Эндиликда бир пайтлари 50 кишигина аъзо бўлиб омоч билан ер ҳайдаган кичик «Янги турмуш» жамоа хўжалиги қудратли қишлоқ хўжалик корхонасига айланган. Фозил ота каби фахрийлар иззат-ҳурматда. Уларнинг ўз ўтмишларидан ифтихор қилишга ҳақлари бор. Умрлари бесамар ўтгани йўқ.

Жумҳуриятда ўз миллий қадриятларини англаш жараёни кечмоқда. 1940 йилда Катта Фарғона канали қурилиши қаҳрамонлари учун таъсис этилган Меҳнат Қаҳрамони унвони ҳам йўқолган қадриятларимиздан биридир. Қисқа давр мобайнида ўнлаб кишилар мана шундай улуғ шарафга муяссар бўлган эдилар. Бироқ уларнинг аксариятини биз билмаймиз. Кўпларининг номлари хотирадан ўчиб кетган. Бу унвон эгаси бўлганларга ҳеч қандай имтиёз ҳам берилмаган.

Қайдасиз, ўзбекнинг биринчи Меҳнат Қаҳрамонлари?! Сизлар бу унвонни ҳалол, чинакам фидокорона меҳнатингиз учун олган эдингиз. Бунинг учун сиз ҳар қанча ҳурмат-эҳтиромга лойиқсиз. Бироқ минг афсуски, сизларнинг кўпларингиз Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида Оврупанинг қалин ўрмонлари бағрида қолиб кетдингиз. Урушдан кейин кўплари оламдан ўтдилар. Бизнингча, уларнинг номларини тиклаш, тирикларига эса тегишли ҳурмат-эҳтиром билдириш зарур. Чунки, ўз Қаҳрамонларимизни улуғлаш халқимизни улуғлаш демакдир.

Х. ЖАББОРОВА,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

СПОРТ

● ВЕЛОПОЙГА

МАРРАДА БИРИНЧИ

Бельгияда ўтказилган оммавий мусобақада тошкентлик Жамолиддин Абдужабборов ўзини кўрсатди. У 270 километрли масофани 5 соат 16 минут 30 секундда босиб ўтди. Жамолиддин профессионал велопойгачилар орасида маҳорат ошириб, мухлислари даврасини тобора кенгайтирмоқда.

● ХОККЕЙ

ҚЎШ ПЕШҚАДАМ

Финляндияда шайбали хоккей бўйича Европа ва жаҳон чемпионати давом этмоқда. Канада ва Совет хоккейчилари яна биттадан ғалабага эришиб, мавқеларини мустаҳкамлашди. Хоккейчиларимиз майдон эгаларини 3:0 ҳисобида ютишган бўлса, канадаликлар Олмония жамоасидан (3:2) устун келишди. Шундай қилиб, СССР ва Канада хоккейчилари 6 тадан очко билан олдинда боришмоқда. ЧСФР — Швейцария учрашувида 4:1 ҳисоби қайд этилди.

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

● БИРИНЧИ ЛИГА: Мамлакат чемпионатининг тўртинчи тур ўйинларида Наманганнинг «Навбаҳор» ва Фарғонанинг «Нефтяник» жамоалари дам олишди. «Навбаҳор» ҳисобида учта, фарғоналикларда битта очко бор. Чемпионатда «Тилигул» 8 очко билан якка пешқадам бўлиб турибди. «Ротор», «Локомотив» футболчиларида 6 тадан очко тўпланган.

СПОРТПРОГНОЗ

● 16-ТИРАЖ ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди: 1—2, 2—1, 3—Х, 4—1, 5—1, 6—Х, 7—Х, 8—2, 9—1, 10—Х, 11—1, 12—Х, 13—1.

Эслатма: биринчи рақам командалар жуфтлиги, иккинчиси учрашувлар натижаси.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият вазирлиги

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МАДАНИЯТ ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ

1991—1992 ўқув йили учун
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛИКЛАР БЎЙИЧА
СИРТҚИ БЎЛИМГА

ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

КУТУБХОНАЧИЛИК ФАКУЛЬТЕТИДА: кутубхонашунослик ва библиография.

МАДАНИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР ФАКУЛЬТЕТИДА: ҳаваскорлик халқ чолғу асбоблари оркестри раҳбари, ҳаваскорлик хор коллективи раҳбари (халқ анъанавий йўлида), клуб ишлари методист-ташкилотчиси, кино тарғиботи методист-ташкилотчиси (курс вилоятларда яшовчи кишилардан ташкил этилади, ўзбек группаси) аҳоли дам олишини ташкил этиш ташкилотчиси (курс вилоятларда яшовчи кишилардан ташкил этилади), оммавий байрамларнинг режиссёр-ташкилотчиси (ўзбек группаси), пуфлаб чалинадиган асбоблар ҳаваскорлик оркестри раҳбари, ҳаваскорлик театр коллективи раҳбари (ўзбек группаси) ҳаваскорлик халқ музикаси ансамбли раҳбари (ўзбек группаси) тайёрланади.

ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИГА КИРУВЧИЛАР ҚУЙИДАГИ ФАНЛАРДАН ИМТИҲОН ТОПШИРАДИЛАР:

КУТУБХОНАЧИЛИК ФАКУЛЬТЕТИГА — она тили ва адабиёт (иншо), СССР тарихи (оғзаки) она тили ва адабиёти (оғзаки).

МАДАНИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР ФАКУЛЬТЕТИГА — танланган мутахассислик (соҳаси) бўйича, она тили ва адабиёти (иншо), СССР тарихи (оғзаки).

Клуб иши методист ташкилотчиси, аҳоли дам олишини ташкил этиш ташкилотчиси, оммавий байрамларнинг режиссёр-ташкилотчиси мутахассисликларига кирувчилар имтиҳон пайтида клуб муассасаларидаги иш тажрибаларидан келиб чиққан ҳолда дам олишни уюштириш методикаси хусусида ўйин ташкил этиш, суҳбат ўтказиш, афиша ёки таклиф билети эскизини тайёрлаш, байрам концерти программасини тузиш қобилиятини намоён этишлари лозим.

Кино ташвиқоти методист-ташкилотчиси совет фильмларидан бирига тақриз ёзмоғи лозим. Ҳаваскорлик театри коллективи раҳбари мутахассислигига кирувчилар ҳаваскорлик театрига қатнашиш тажрибасига, драматургия, театр, рассомлик ва музика соҳасида муайян билим ва ижодий қобилиятга эга бўлмоғи керак. Қабул комиссиясига драматик асарларнинг режиссёрлик таҳлилини ёзма тақдим этиш, имтиҳон пайтида шеър, бадиий прозадан парча, монолог, масал ўқиш, этюд ижро этиши зарур.

Ҳаваскорлик хор коллективи раҳбари мутахассислигига кирувчилар қўшиқ ижро эта олиш иқтидорига ва тегишли музика маълумотига эга бўлиши лозим. Улардан қуйидаги бўлимлардан иборат имтиҳон олинади программани ижро этиш (дирижёрлик қилиш ва қўшиқ айтиш), сольфеджио (оғзаки), фортепиано (икки-уч асарни ижро этиш).

Ҳаваскорлик халқ чолғу асбоблари оркестри раҳбари, пуфлаб чалинадиган асбоблар ҳаваскорлик оркестри раҳбари, ҳаваскорлик халқ музикаси ансамбли раҳбари мутахассислигига кирувчилар мавжуд музика асбобларидан бирини чала олиш иқтидорига ҳамда музика маълумотига эга бўлишлари лозим. Улар учун имтиҳон қуйидаги бўлимлардан иборат бўлади: программани ижро этиш (дирижёрлик қилиш ва бирор чолғу асбобини чалиш), сальфеджио (оғзаки), фортепиано.

ОЛИЙ БИЛИМГОҲИГА КИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ АРИЗАЛАР 31 МАЙГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Кириш имтиҳонлари 1 июндан 15 июнгача ўтказилади.

Олий билимгоҳга кирувчи абитуриентлар ўзлари танлаган ихтисос бўйича муайян иш стажига ва кўникмасига эга бўлишлари шарт. Шунга кўра ҳужжатлар фақат танлаган мутахассислик бўйича меҳнат фаолиятини давом эттираётган ва бу меҳнат дафтарчасида қайд этилган шахслардангина қабул қилинади.

Ректор номига ёзилган аризага қуйидаги ҳужжатлар қўшимча тақдим этилади: ўрта маълумот тўғрисида ҳужжат (асли), сўнгги иш жойидан олий ўқув юртига кириш учун характеристика — йўлланма, медицина справкаси (086/У форма, олти дона фотосурат (3х4 см), меҳнат ёки колхоз дафтарчасининг нусхаси.

Ўқишга кирувчилар паспорт, ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳномани шахсан кўрсатадилар.

Мурожаат учун манзилгоҳ: 700164, Тошкент шаҳри, «Високовольт» даҳаси, 3-сектор, 127«а»-уй. Телефонлар: 62-03-23, 62-03-24, 62-38-33.

• ЛУҚМА

НАРХИНИ ҚАРА, НАРХИНИ...

Шўрчи бозорида бир килограмм пиёзнинг нархи 2 сўмга чиқди. Бу ноҳия ўтган йили иттифоқ фондига, кооператив ҳамда фойда кетидан қувувчилар «фонди»га ўтказилган 2650 тоннадан зиёд пиёз нархидан 8—10 баравар юқоридир.

Маълумотларни варақлаймиз. Шўрчи матлубот жамияти тайёрлов идорасининг директори Қурбон Бекмуродовнинг айтишича, бултур 1742 тонна пиёз жамғарилган. Шундан 994 тоннаси жумҳуриятимиз ташқарисида сотилган. Ноҳия рўзномасида жамоа ва давлат хўжаликлари 1990 йили 2056 тонна пиёз етиштиргани, шунинг 1660 тоннасини арзон гаровга пуллагани ёзилган. Кўриниб турибдики, бултур ноҳияда пиёз кам етиштирилмаган. Маҳсулот нархининг ошиб кетиши эса пиёз савдоси билан машғул «режапарвар» ўртоқларнинг эътиборсизлиги туфайлидир.

Тўғриси, Шўрчида шу пайтгача сабзавот ва полиз маҳсулотларини сақлаш омборлари қурилмаган. Нарх-навонинг ошишига шу ҳам сабаб. Матлубот жамиятининг бозордаги савдо дўконида икки ёш йигит пиёз сотиб ўтиришибди. Дўкондагиси арзонроқ бўлса керак, деган умид билан нархини суриштирдик.

— Бу дўконники эмас, ўзларининг шахсий пиёзи, — дейди бозорқўм раиси Ҳ. Шарофиддинов. —

— Йўқ, шахсий ҳам эмас, дўконникияммас. Ошхонаники, — дейди пиёз сотувчи Х. Турғунов. — Отам 4-ошхонада ошпаз. Ошхонага олинган пиёз кўкариб кетяпти. Шунинг учун бозорга чиқарувдик. Килоси 2 сўмдан.

Сотувчи болалар соддалик билан тўғрисини айтиб қўя қолишди. Катталар эса уларнинг болалигига ишора қилиб, сувдан қуруқ чиқишга уринишди...

Хўроз ҳамма ерда бир хил қичқиради. Шўрчи гўшт бозорида ҳам ўзига хос манзара.

— Гўштнинг қимматлашуви ҳаммамизнинг айбимиз, — дейди кекса қассоб Х. Янгибоев. — Килоси 12—13 сўм бўлган қорамол гўштига каллапочани қўшиб сотаётганимдан ҳижолатдаман. Қилмасанг, харажатни қоплаш қийин. Албатта инсоф ҳам керак. Ҳамма гап барақада....

Ҳар қалай Халил бобонинг гапларида мулоҳаза бор. Ўзимиз ишбилармон ва тадбиркор бўлсак, харидорни қийин аҳволда қолдирмаймиз. Имкониятлардан етарли фойдаланишимиз зарур. Боиси одамлар бозордан яхши кайфият билан қайтишни жуда-жуда истайдилар, ахир.

О. УСАНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

1991 ЙИЛ—АЛИШЕР НАВОИЙ ЙИЛИ

● САМАРҚАНДДАГИ УЛУҒБЕК МАДРАСАСИДА БУЮК МУТАФАККИР ВА ШОИР АЛИШЕР НАВОИЙ МУЗЕЙИ ОЧИЛДИ.

Ўсмирлик чоғида жаҳон адабиётининг бўлажак даҳоси Алишер Навоий Самарқандда таълим олди, олимлар ва шоирлар билан учрашиб, суҳбатлашди, ғазаллари эларо шуҳрат топа борди...

Тарих, маданият ва санъат давлат музейининг ходимлари мадрасада Алишер Навоий ўқиган давр қиёфасини тиклашни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйдилар. Бунга қанчалик эришилганлигини зиёратчилар баҳолашади.

Совет ва хорижий элларнинг сайёҳлари музейда ўнлаб қадимий китоблар ва қўлёзмалар, нодир ҳужжатлар ва суратлар билан танишадилар. Шоир ҳаёти ва ижоди ҳақидаги суратлар эса бу ерга келувчиларда катта таассурот уйғотаётир.

СУРАТДА: Алишер Навоий музейида.

Р. ҒАФУРОВ олган сурат (ЎзТАГ).

АҲОЛИ ЭҲТИЁЖИ УЧУН

Бухоро агрокоммунал қурилиш-ремонт бирлашмасига қарашли Коғон районидаги ғишт заводи маҳсулотларини якка тартибда уй қураётган аҳоли мамнунлик билан сотиб олмоқда. Тайёрланаётган хом ва пишиқ ғиштлар сифатлилиги билан харидорлар эътиборига сазовор бўляпти.

Айни пайтда заводда ғиштдан ташқари оҳак, металл буюмлар ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилган. Ушбу маҳсулотларни сифатли қилиб тайёрлашда М. Полвонов, К. Қодиров, Р. Шодиев, Т. Ҳидоятов сингари ишчилар ташаббускорлик кўрсатишмоқда. Улар кунлик нормаларини 1,5—2 ҳисса қилиб уддалашяпти.

Корхона жамоаси ўтган йили аҳоли эҳтиёжи учун қарийб 1,7 миллион дона ғишт тайёрлаб берганди. Бу йил ушбу кўрсаткични икки баравар ошириб, 246 минг сўмлик иш бажаришга аҳд қилинган.

Б. ТОШЕВ,
Бухоро вилояти.

• Ҳўжасизлик оқибати

БОҒНИ ПАЙҲОН ҚИЛИБ

Ҳануз ёдимда: мактабнинг юқори синфида ўқиб юрган кезларимда Олмазор қишлоғи этагидаги пахтачилик бригадасига ҳашарга чиқардим. Бригаданинг дала шийпони темирйўл ёқасидаги ўрикзор боғда бўлиб, тушлик ва дам олиш соатларини шу боғда ўтказардик. Яганалаш, маҳаллий ўғит солиш ишлари тугагач, 10—15 чоғлик биз — болалар бригадир топшириғи билан ўрик теришга киришардик. Боғда ўрикларнинг эртаки, ўрта, кеч пишар сархил навлари, ҳар бирининг донаси чақалоқ муштидай келадиган оқ ўриклари бор эди. Биз шиғил-шиғил ўрикларни шохларидан чойшабга қоқиб, яшчикларга солардик. Ўриклар тайёрлов идорасига юбориларди. Яшчикларга сиғмай қолган ўрикларни челакларга солиб, саратон офтобида қуритиш учун шийпон томига ёярдик. Ўрик териш билан пишиқчилик тугагунча банд бўлардик.

Яқинда ўша боғда бўлдим. Очиғи, эл дастурхонини ширин-шакар мевага сероб қилган боғнинг қаровсизликдан қартайиб, бефайз бўлиб қолганини кўриб қалбимда оғриқ сездим.

Нималар бўляпти ўзи? Наҳотки, танглайи меҳнат билан кўтарилган бешариқликлар ўзлари ардоқлаб, яшнатган боғни шу аҳволга тушириб қолдиришса?! Ахир ҳамюртларим ўзлари яратган боғ-роғлар билан ҳамиша фахрланиб келишган-ку! Ҳатто маҳалла, шаҳар ўрамидаги қишлоқларга боғ сўзи қўшиб номлангани, бу заминда боғ-роғлар кўп эканлигидан далолат эмасми?

Чорбоғмаҳалла, Бодомзор кўчаси, Олмазор қишлоғи, Қозининг боғи...

Боғ ҳудудида темир-терсаклар қалашиб ётган, машиналар эҳтиёт қисмлари тахланган омбор ерларни суратга олиб, темирйўл ёқасига чиқдим. Боққа катта йўлдан қайрилган автокран, самосвал, яна аллақандай автомашиналарнинг бири кириб, бири чиқиб турарди.

Боғ рўпарасидаги ҳовлида ўша йиллари бригадирлик қилган Бозорбой ака Ҳусанов яшайди. У билан суҳбатимиз боғ ҳақида бўлди.

— «Бешариқ» совхозининг 7-бригадасида ўн бир йил бригада бошлиғи бўлиб ишладим, — гап бошлади Бозорбой ака. — Боғнинг тарихи узоқ. Унинг ёши олтмишдан ошган. Боғ барпо этилибдики, бу ер кўп йиғинлар ўтадиган серфайз жой бўлган. Пишиқчилик пайтида боғдан 10 тоннагача ўрик териб давлатга топширдик. Бригада аъзоларига деб икки тоннагача туршакни дала шийпонида тайёрлаб, кузда бўлиб берардик.

Боғни боқсанг боғ бўлур, боқмасанг юрак-бағринг доғ бўлур деганларидек, боғнинг илгариги файзи, довруғидан асар ҳам қолгани йўқ, — сўзида давом этди Бозорбой ака. — Бунинг сабаби бор. У икки ташкилотга бўлиб берилган. Бу ерда ҳозир Ўзбекистон районига қарашли механизациялашган кўчма колонна ва Ўзбекистон Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигига қарашли Қўқон 6-автокорхонаси филиали жойлашган. Боғ ичида турли қурилишлар олиб борилаётгани учун ўрик дарахтлари кесилиб кетди.

Халқ меҳнати билан барпо этилган, сўнгги йилларда турли хўжасизлик оқибатида йўқ қилиб юборилган ва юборилаётган боғларимизни қайта тиклаш муаммосини ҳал этиш керак.

З. ҲАЙДАРОВ.

Суратларда: Фарғона вилоятидаги «Бешариқ» давлат хўжалигининг собиқ 7-бригадасига қарашли боғнинг аянчли кўриниши тасвирланган.

Муаллиф олган суратлар.

СССР ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ

АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

РЕСПУБЛИКА ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ ПУЛ-БУЮМ ЮТУҚЛИ ОМОНАТЛАРНИНГ ЭГАЛАРИГА МУРОЖААТ ҚИЛАДИ.

15-ТИРАЖДАН БОШЛАБ ПУЛ-БУЮМ ЮТУҚЛИ ОМОНАТЛАР БЎЙИЧА ЯНГИ ҲИСОБЛАР ОЧИШ ВА УЛАР БЎЙИЧА

ТИРАЖ ЎТКАЗИШ ТЎХТАТИЛДИ

Республика Жамғармалар банки пул-буюм ютуқли омонатларнинг эгаларига шу йилнинг 1 майигача бўлган муҳлат ичида, имтиёзли шартларда пул-буюм ютуқли омонатларни муддатли омонатлар сифатида қайта расмийлаштиришни таклиф қилади.

ЯНГИ ШАРТЛАР БЎЙИЧА МУДДАТЛИ ОМОНАТЛАР ЭГАЛАРИНИНГ ЙИЛИГА 5 ФОИЗДАН 9 ФОИЗГАЧА ДАРОМАД ОЛИШИ ТАЪМИНЛАНАДИ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКА ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ.

Тошкент Давлат аграр дорилфунуни ректорати, партия ва касаба уюшмаси ташкилотлари «Иқтисодий кибернетика» кафедрасининг катта ўқитувчиси У. Х. Мизраповга отаси

Мизрап ҲАКИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Фанлар академияси «Фан» нашриёти маъмурияти, партия ва касаба уюшмаси ташкилотлари нашриёт ходими О. Абдуллаевага акаси

Абдулҳамид Йўлдошевич АБДУЛЛАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР қурилиш вазирлиги жамоаси «Ўзтрансспецстрой» ҳудудий ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи О. Ориповга отаси

Орипхўжа КАЛОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Адабиёт илмгоҳи маъмурияти, партия, касаба уюшмаси ташкилотлари катта илмий ходим, филология фанлари номзоди М. Абдураҳмоновага опаси

Ўғилой АБДУРАҲМОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБУТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

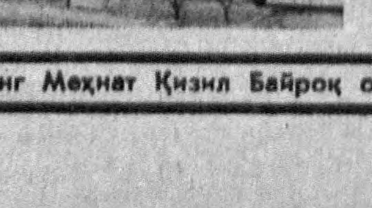

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, Тошкент–ГСП, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, партия турмуши — 33-34-69, 33-38-55, 32-53-97, 32-57-19, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-07-20, 32-53-15, 32-53-70; совет қурилиши — 33-15-29, 32-57-20, 32-54-18; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-35, 32-55-16; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17; ахлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22.
ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Нукусда — 2-42-62, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-09.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана

Нашр кўрсаткичи 64583.
Буюртма № 5207.